Izhaja vsak dan razen nedelj in praznikov.

Issued daily except Sundays and Holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredniški in upravniški prostori: 2657 S. Lawndale Ave.

Office of Publication: 2657 South Lawndale Ave. Telephone, Rockwell 4904

LETO—YEAR XXLV | Cena lista je $6.00 | Entered as second-class matter January 25, 1918, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879. | Chicago, Ill., petek, 4. maja (May 4), 1928. | Subscription $6.00 Yearly | ŠTEV.—NUMBER 105

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

Kdo je Norman Thomas, kandidat soc. stranke?

Še preden je postal socialist, se je bojeval za delavske pravice.

Chicago, Ill. — Norman Thomas, socialistični predsedniški kandidat, je poznan kot študent političnih, socialnih in ekonomskih vprašanj. On je eden prvih eksponentov radikalne misli v deželi. Spisal je veliko knjig in letakov, pa člankov s socialističnega vidika o tekočih ameriških problemih. Zdaj dela na spisu o vpostavitvi ciljev in taktike socializma v Ameriki.

Obdržaval je shode in predavanja. Udeležil se je pogostokrat bojev za svobodo govora, kjer so za lokalne oblasti ovirale. Bil je kandidat na socialistični glasovnici za governerja v državi New York in za župana v mestu New Yorku. Prejel je vselej čedno število glasov.

Thomas se je rodil dne 20. novembra leta 1884 v Marionu, O. Njegov oče je bil duhoven, njegov stari oče tudi. Študiral je na univerzi v Princetonu in je dovršil svoje študije v letu 1905, ko je dovršil svoje dvajseto leto. Leta 1911 je študiral na Union teologičnem semenišču. Preden se je podal na študije v seminar, je prepotoval ves svet in tako študiral plemenska in narodna vprašanja. Njegovi stiki s cerkvijo so ga spravljali vedno v zvezo z njegovim socialnim delom. Leta 1906 in 1907 je bil socialni delavec v Spring Street Neighbor Housu. Proti koncu leta 1907 je pa postal pastor Kristove cerkve v New Yorku. Leta 1910 je postal pastor presbiterijanske cerkve na Peti avenuji. Nato je bil pastor v presbiterijanski cerkvi v East Harlemu. Leta 1917 je podpiral Morris Hilquitta, ki je kandidiral za mestnega župana. Po Hilquittovi kampanji je Thomas pretrgal vezi s cerkvijo in se pridružil socialistični stranki leta 1918. V kratki dobi deset let se je povzdignil na vodilno mesto in postal poznan kot socialist križem Združenih držav.

Thomas je član unije časnikarjev, pomagal je organizirati tucat delavskih strokovnih organizacij. Sodeloval je v patersonskem štrajku tekstilnih delavcev leta 1919. V tej stavki je bil njegov brat med voditelji stavke. Leta 1926 je zbuknila stavka tekstilnih delavcev v Passaicu in Thomas je bil zopet na mestu in podpiral stavko z vsemi svojimi močmi. Čitatelji se še spominjajo, kako je policija nastopala proti stavkarjem. Prepovedani so bili shodi. Thomas je bil mnenja, da so take prepovedi v protislovju z ustavo in so nelegalne. S pomočjo Unije za ameriške civilne svobodščine je najel prazno stavbišče. Zlezel je na drevo in pričel govoriti stavkarjem. Govoril je komaj par minut in shod je bil razgnan, on pa aretiran. Thomas je noč prebil v zaporu, prihodnji dan je pa bil izpuščen pod poroštvom. Proti njemu ni bila nikdar uvedeno kazensko postopanje in Thomas zdaj toži za $100,000 odškodnine, ker je bil aretiran brez vzroka. Thomas je član Lige za industrijsko demokracijo in ravnatelj Unije za civilne svobodščine.

Leta 1901 se je Thomas poročil in je oče petih otrok. To je na kratko povedano, kdo je Thomas, predsedniški kandidat socialistične stranke.

Haywood umira.

Moskva, 3. maja. — William D. Haywood, bivši vodja IWW v Ameriki, ki je pred osmimi leti pribežal v Sovjetsko Rusijo, umira v bolnišnici v Kremlu. V torek zvečer ga je zadel mrtvoud. Zdravniki pravijo, da ni več pomoči.

Zamorski organizator vržen iz rudarske unije

Vzrok? Na delu je bil za Odbor za ohranitev unije.

Pittsburgh, Pa.—Issiah Hawkins, zamorski rudar in član rudarske lokalne unije št. 762, ki je bil nastavljen od Odbora za ohranitev unije kot organizator, je bil na seji svoje lokalne organizacije dne 25. aprila izključen iz rudarske organizacije.

Lokalna organizacija je prejela od eksekutive rudarske organizacije pismo, podpisano od Lewisa, v katerem se zahteva, da se izključijo iz rudarske organizacije vsi oni, ki podpirajo Odbor za ohranitev unije.

Hawkins meni, da je povod njegovi izključitvi velika animoziteta mednarodnih odbornikov napram njemu.

Hawkins pravi, da si ne dela nobenih skrbi zaradi izključitve. To je že verjetno, kajti Hawkins je tudi pastor babtistovske cerkve v Brownsvillu. Lokalna organizacija, ki ga je izključila, se nahaja v Vestaburgu.

Hawkins je povzročil, da se je veliko zamorskih rudarjev v neorganiziranih distriktih odzvalo klicu za splošno stavko dne 16. aprila.

Kontrola spola z X-žarki pride vsak čas

Poskušnja se obnesla na kokoših in zdaj pride na ljudi. — Medicinska veda našla pravo zdravilo zoper pljučnico.

Chicago. — "Predrojstna določitev spola pride v bližnji bodočnosti." Tako je izjavil dr. Roberts C. Borden, direktor Ameriškega instituta homeopatije, na zborovanju Illinoiskega homeopatskega društva v Palmer hotelu v sredo zvečer.

Dr. Borden je poročal o znamenitem uspehu dr. Williama H. Dieffenbacha v New Yorku, ki je eksperimentiral glede kontrole spola na kokoših in dosegel pozitivne rezultate. Dr. Dieffenbach je izpostavil kokošja jajca X-žarkom (Roentgenovim žarkom) in dognal je, da močna doza žarkov spremeni moški spol v ženskega. Čim večja je bila doza, tem več pišk se je izvalilo in manj je bilo petelinčkov. Dr. Dieffenbach bo zdaj poskusil s to metodo na ljudeh. Ako se doseže praktičnost metode glede določanja človeškega spola pred rojstvom, tedaj bo ravnotežje med spoloma popolnoma ovrženo, kajti večina staršev bo hotela imeti sinove, je rekel dr. Borden.

Dr. Borden je tudi poročal, da je medicinska veda končno odkrila pozitivno zdravilo proti pljučnici. Zdravilo pride v splošno rabo še letos ali najkasneje v prvih mesecih prihodnjega leta. Zdaj preizkušajo novo zdravilo samo na klinikah in na 3000 bolnikih se je temeljito obneslo.

Ogrska zahteva Belo Kuna.

Dunaj, 3. maja. — Ogrska vlada je poslala avstrijski vladi formalno zahtevo za izročitev Bele Kuna, bivšega predsednika sovjetske vlade na Ogrskem, ki je bil pred nekaj dnevi aretiran na Dunaju. Delavstvo Avstrije brez dvoma nastopi proti izročitvi, kajti v tem slučaju bi bil Bela Kun izročen kruti smrti.

Izvoz padel v Jugoslaviji.

Belgrad, 3. maja. — Izvoz blaga iz Jugoslavije je bil v letu 1927 za $25,000,000 nižji kot leta 1926. Ves lanski izvoz znaša 140 milijonov dolarjev. Vlada pripisuje padec slabi letini v prejšnjem letu.

Važnost v privatni kontroli električne sile

Bodoči rodovi bodo doživeli eletkrično silo upreženo v službo človeštva.

Washington, D. C. — Socialistični kongresnik Victor L. Berger iz Milwaukeeja, je izigral fino potezo proti privatni kontroli proizvajanja in razdelitve električne sile. Predložil je kongresni zbornici predlogo za zvezno kontrolo proizvodnje in razdelitve električne sile.

Predložil je tudi podroben načrt, ki vključuje ohranitev naravnega bogastva, umetno namakanje zemljišč, kontrolo poplave, navigacijo po notranjih vodah, produkcijo električne sile in razdelitev te sile po ceni režijskih stroškov. Vse to se da izvesti, ako države dobe federalno pomoč, vrhtega bo pa tudi dela dosti in ne bo treba delavcem hoditi od tovarne do tovarne prosit za delo.

"Prihodnja faza civilizacije bo slonela na splošni uporabi električne sile," je naglašal Berger. Dom, tovarna in farma bodo odvisni od nje. Ako se ta sila pametno kontrolira, tedaj nastane sužnjica človeštva in povzroči, da je druga sužnost nepotrebna in odveč. Ako ta sila ni pod javno kontrolo, ampak se prepusti kontroli peščici višjih lordov, da jo izrabljajo v zadoščenje svoje lakomnosti, tedaj bo pa ta sila zasužnjila človeštvo.

"Danes kontrolira pet kompanij skoro polovico električne sile, ki se rabi v Ameriki. Okoli dvajset družb kontrolira več kot štiri petine električne energije naše dežele. Leta 1926 je ta električna industrija imela 587 milijonov dolarjev profita, kar pomeni, da so v treh letih pomnožili profit za več kot 250 milijonov dolarjev."

PROPAGANDA TRUSTA JAVNIH NAPRAV.

Na svoji plačilni listi je imel veliko število vseučiliščnih profesorjev.

Washington, D. C. — Imeniten seznam vseučiliščnih profesorjev, posebno profesorjev ekonomije, se razvidi iz imenika oseb, ki so dobivale podporo od zakulisnikov trusta javnih naprav, kot so izpovedale priče, ki so nastopile pred zvezno obrtno komisijo, ki preiskuje propagando trusta.

Zakulisniki so potrošili nad $400,000, da ubijejo predlogo glede jeza v Boulder kanjonu in Walshevo resolucijo, ki zahteva preiskavo v delovanje in propagando trusta javnih potrebščin.

V obteževalnih dokumentih, ki jih je dobila v roke zvezna obrtna komisija, se večkrat omenja ime dekana trgovske šole v ohijski državni univerzi O. C. Buggiesa, ki je prejemal mesečno $625 za svojo propagando v prilog trustu. V seznamu so tudi Ralph Hailman z Northwestern univerze, Richard Ely s teksaške univerze in več drugih. Vse te osebe je imel trust na svoji plačilni listi, da so razširjale propagando proti ljudskemu lastovanju javnih naprav in v prid trustu.

Kralj Amanulah v Moskvi.

Moskva, 3. maja. — Emir Amanulah, vladar Afghanistana, je danes prišel v Moskvo. Kalinin, Rikov in drugi sovjetski vodje so ga oficijelno sprejeli. Sovjetska vlada je sklenila, da ponovi prvomajske vojaške demonstracije na Rdečem trgu v svrho, da bo Amanulah videl moč in perfektnost rdeče armade. To je prvi monarh, ki je stopil na ruska tla, odkar je bil zadnji car eksekutiran pred desetimi leti.

IZMENJAVA STAVKOKAZOV V OHIU VELIKA

Eni odhajajo, a drugi prihajajo. Ne zmanjka pa stavkokazev le ne.

Wheeling, W. Va. — Stavkokazi, ki delajo v premogovnikih pri Dillonvillu, Pinney Forku, Tiltonvillu, Dun Glenu in Yorkvillu, ne marajo prebivati v stanovanjih, ki jih njim nudijo kompanije. Posledica tega je, da stanujejo daleč proč od premogovnikov in da se morajo voziti z vlaki Wheeling in Lake Erie železnice na delo in od dela domov.

Stavkokazi ne marajo živeti v teh mestecih, ker se jim zde stanovanja v kompanijskih hišah najbrž preslaba zanje in ne hodijo radi mimo številnih piketov. Vožnja tje in nazaj stane v navadnih razmerah $1.50. Cena za vozni listek tje in nazaj je pa znižana na dolar. Vozne listke plačajo najbrž stavkokazi sami.

Na posestvu premogovniške kompanije stražijo stavkokaze kompanijski stražniki, na postajah pa zvezni maršalovi deputiji. Stavkokazi so siti se voziti vsak dan tako daleč na delo, pa zopet domov. To in drugo jih dela nezadovoljne, tako da eni odhajajo, drugi pa prihajajo.

Med stavkokazi se opazijo nezreli mladeniči, ki so jih nabrale delavske posredovalnice. Gospodarji so pač izumili novo sredstvo, da pokažejo rudarjem, da je masno piketiranje neučinkovito. Akoravno stavkokazi prihajajo in odhajajo, dejstvo pa postoji, da podjetniki obratujejo svoje premogovnike s stavkokazi.

PRIČAKUJE SE POVIŠANJE MEZDE ZA DELAVCE NA KANADSKI PACIFIČNI ŽELEZNICI.

Na kanadskih državnih železnicah je bila mezda delavcem v železniških delavnicah že povišana.

Montreal, Kanada. — Železničarji ugibajo, kaj bo kanadska pacifična železnica, ki je lastnina privatne družbe, storila, da se približa povišanju mezde, ki so ga bili deležni delavci v delavnicah kanadskih železnic. Nekateri menijo, da bo družba dala delavcem počitnice in rekla, da je delavcem dala počitnice s plačo mesto povišanja mezde.

Drugi pa sodijo, da bo železniška družba povišala mezdo, kajti počitnice z mezdo pomenijo, da se je mezda pri mezdi 75c na uro, povišala za cent in pol. Povprečna mezda je manj kot 75c na uro. Mezde na kanadski pacifični železnici in na državnih kanadskih železnicah so skoraj vedno bile enake. Počitnice pa imajo to dobro stran, da ni treba začasno odslavljati delavcev, pravijo zopet drugi železničarji.

Mehiški vstaši vrgli vlak iz tira.

Mexico City, 3. maja. — Vlak, ki je vozil iz glavnega mesta v Guadalajaro, je včeraj skočil iz tira blizu Ocotlana v državi Jalisco in 30 pasažirjev je bilo ranjenih. Vojaška oblast dolži klerikalne vstaše, da so zrahljali tračnice. Pred tremi tedni so vstaši požgali tri mostove v istem okolišu in ustavili promet za več dni.

Vihar v Nebraski.

Clarks, Neb. — Vihar, ki je divjal v tem okolišu v sredo zvečer, je podrl nad petdeset poslopij in večje število oseb je bilo ranjenih. Komunikacija je bila otežkočena, ker je vihar podrl brzojavne in telefonske drogove.

Avijatik podpisal pogodbo za polet s sveta

Drznež je Nemec, ki hoče biti pijonir v poletu do najvišje možne točke v ozračju.

Berlin, 3. maja. — Prvi človek, ki poleti v raketnem aeroplanu do meje zemeljske atmosfere, bo Anton Raab — ako se mu načrt posreči. Raab je glavni pilot Raab-Katzenstein zrakoplovne družbe. Raab je včeraj podpisal pogodbo z Opel avtomobilno družbo v Nemčiji za zgraditev novega letala, ki bo izdelano po modelu Raab-Katzensteinovega sportnega aeroplana "Prasmuecke," imelo pa bo dva raketna motorja. Raketni motor je iznajdba inženirja Sanderja in patent ima družba Opel, ki zdaj izdeluje avtomobile s tem motorjem.

Novo letalo bo tehtalo z motorjema vred okoli 700 funtov. Po načrtu v pogodbi bo letalo imelo na vsakem koncu en motor. Motor na zadnjem koncu bo gonil letalo navzgor, dočim bo sprednji motor služil samo reguliranju brzine in spuščanju na tla. Letalec se zavaruje s padalom proti slučajni nezgodi. Raketni motor razvije silno hitrico, o kakršni človek še ni sanjal in katera — tako upajo — revolucijonira zrakoplovstvo.

Namen Raabovega poleta je, doseči najvišjo točko v zraku ali pa izven ozračja, ki jo more človek sploh doseči. Ugotovljeno bo tudi, kako daleč more človek iti z dihanjem umetnega kisika, ne da bi škodilo njegovemu zdravju in življenju. Vsled tega bo ta poskus silno važnega znanstvenega značaja.

Fritz von Opel, glava avtomobilske družbe, financira polet.

Proces ohranitve sadja iznajden v Nemčiji

Kemična prezerva ohrani sadno moko užitno skozi več let.

Berlin, 3. maja. — Ministrstvo poljedelstva v Nemčiji je odobrilo nov proces ohranitve sadja v formi moke, kolačev itd. Proces je iznajdba kemika Karla Hessela in nova forma hrane se že izdeluje v tovarni v Frankfurtu, ki ima monopolske pravice za Nemčijo.

Proces je velike važnosti radi tega, ker se lahko vse sveže sadje, ki že gnije in ki se v milijonih tonah vsako leto vrže v nič, ohrani pretvorjeno v suho moko. Ta moka lahko stoji nepokvarjena dolga leta. Moka se lahko stisne v kolače ali v druge oblike in je užitna, kadarkoli se zmoči z vodo. Proces odstrani le vodo iz sadja, vsed rugo, kot sladkor, vitamini itd. ostane. Proces znači ogromno pridobitev v hrani z malimi stroški. Devet funtov svežih jabolk daje dva funta omenjene moke, ki se bo lahko prodajala petino ceneje kot sveža jabolka in imela bo isto kvaliteto.

Proces je silne važnosti za vse dežele, kjer se prideluje veliko sadja.

Papežu je danes vse pagansko.

Rim, 3. maja. — Papež je včeraj protestiral proti prihajajoči gimnastični tekmi med dekleti v Rimu. V pismu na kardinala Pompilija papež pravi, da Rim, "sveto mesto katolicizma, ima po dvajsetih stoletjih krščanstva manj respekta do deklet kot ga je imel paganski Rim, ki je izključeval dekleta od javne telovadbe."

Čuvaji aretirani radi tatvine.

Beverly Hills, Ill. — John Laechte, James Adams, Arthur Hersman in Paul Tabor so bili v sredo aretirani na obtožbo, da so pokradli več dragocenosti iz stanovanja, katerega so "varovali."

APEL V INTERESU MUSSOLINIJEVIH ŽRTEV

Pregnane žrtve fašistovske diktature v Parizu apelirajo na strokovno in socialistično organizirano delavstvo vsega sveta.

Pariz, Francija. — Gl. stan izgnanih italijanskih delavskih strokovnih organizacij, pridružen Mednarodni federaciji strokovnih unij, je na prvega majnika apeliral na strokovno in socialistično organizirano delavstvo vsega sveta, da izreče enoten protest proti fašistovskemu terorju, ki je potlačil italijanske delavce.

"Fašistovski vladarji so vrgli na tisoče italijanskih državljanov v ječo ali so jih deportirali na otoke v Sredozemskem morju," se čita v apelu, "ne da bi imeli sodnijsko obravnavo. Sodrug Viotto, bivši član italijanskega strokovno organiziranega delavskega središča, je v ječi od meseca novembra 1926 in še zdaj ne pozna vzrokov, zakaj je bil aretiran. . . Vsak dan se izrekajo težke kazni nad našimi sodrugi — 2, 3 ali 5 let ječe — samo zaradi tega, ker so našli pri njih članske kartice ali pa liste nefašistovske organizacije. . . Obtožba, da je kdo pomagal družinam političnih kaznjencev že zadostuje, da je pomočnik aretiran, težko kaznovan z denarno globo ali deportiran brez vsake obravnave.

"Mučenje je zopet uvedeno v italijanskih ječah. Aretirani, ki nočejo tega reči, kar fašistovska policija želi, da rečejo, so izpostavljeni najgršemu ravnanju. Še ni dolgo, ko je policija obvestila družino Gaston Sozzija, plemenitega borca za svobodo in proti fašizmu, da je izvršil samomor v ječi v Perusi. Sozijevemu očetu ni bilo dovoljeno videti svojega mrtvega sina. Mi smo od takrat izvedeli, da je nesrečni mladi junak umrl zaradi strašnega mučenja, ki so ga izvrševali tiholazci fašistovskih krvnikov nad njim, da ga prisilijo, da jim poda informacije o protifašistovskem gibanju."

Imena delavcev in kmetov, ki so jih fašisti pometali v ječe ali deportirali ali ki so bili v ječi ubiti od kakšnega kriminalca, ki so mu ga nalašč dali za tovariša, so tudi navedena v dokumentu.

SUŽNOST ŠE NI POPOLNOMA IZGINILA NA JUGU.

Plantažnik obtožen peonaže. — Pridržan za sodnijsko obravnavo pod poroštvom.

Clarksdale, Miss. — Sužnost še ni izginila popolnoma v južnih državah. Tupasem je obtožen eden ali drugi plantažnikov, da s silo drži zamorce na svoji plantaži in jim ne dovoli zapustiti plantaže. Zdaj je peonaže, tako se imenuje te vrste sužnost, obtožen Eugene Brigham. Obtožen je peonaže in pridržan je za sodnijsko obravnavo pod $2000 poroštva. Obtožnica mu očita, da drži zamorko Allice Akins v peonaži. Stvar je naznanil njen sorodnik Will Akins.

Sandinovi vstaši razstrelili dva rudnika.

Bluefield, Nikaragva, 3. maja. — Sandinovi vstaši, ki so pred kratkim okupirali dva zlata rudnika La Luz in Bonanza v severni Nikaragvi, so te dni uničili oba rudnika z dinamitom. Oba rudnika sta bila ameriška lastnina. Za uničenje rudnika La Luz so vstaši razstrelili 25 zabojev dinamita, ki je raznesel stroje, stope in vsa poslopja.

Agitirajte za "Prosveto"!

Sleparstvo avijatičnih "šol" raste kot gobe

Tisoče mladeničev, ki bi radi bili letalci, osleparjenih za denar.

Chicago. — Avijacija, ki se razcveta kot še nobena nova naprava, je prinesla tudi novo izkoriščanje. V Ameriki je na desettisoče mladih fantov, ki bi radi bili Lindberghi. Ambicija za letalstvo raste s takimi skoki, da se more resen človek kar čuditi. In kadar je dosti ambicije za kakšno stvar, tedaj je ta stvar navadno predmet sleparij v svrho naglega obogatenja. Letalstvo postaja business — dober in umazan.

V enem letu, odkar je Lindbergh premostil ocean med Ameriko in Evropo, je v Ameriki vstalo tisoče "letalskih šol". Samo v Chicagu do danes eksistira sedemnajst takih privatnih šol. Reklama, ki jo delajo lastniki teh "letalskih zavodov," je že zapeljala cele trume mladeničev, ki bi radi bili avijatiki. Vse te šole so navadna sleparija. Brezvestni lastniki odpirajo "šole" in delajo hrupno reklamo samo zato, da izvlečejo denar iz lahkovernih fantov. Učenci se iznebe denarja, ne nauče se pa ničesar in končno so v smrtni nevarnosti, da se ubijejo, ako poskušajo leteti. Sleparij navadno zahtevajo $300 do $400 za "tečaj petih ali šestih mesecev;" učenec mora plačati najmanj $25 takoj, drugo pa v tedenskih ali mesečnih obrokih. Vsakemu učencu obljubljajo "sigurno službo pilota" s sijajno plačo čim dokonča šolo. Službe pa ni nikjer — in tisoče osleparjenih revežev, ki so dali vse kar so imeli, hodi danes okrog brez dela in proklinja svoje "profesorje."

Slovenski mladeniči, ki so navdušeni za avijatiko in so morda bombardirani s slično reklamo, naj se čuvajo. Vsaka letalska šola, ki obljubuje preveč in jamči vsakemu pilotsko službo s sijajno plačo, je gnezdo sleparjev.

KLANOVSKA RAZKRITJA V INDIANI.

Državni cestni komisar odkril zaroto v volilni kampanji leta 1924.

Indianapolis, Ind. — John D. Williams, državni cestni komisar, je nastopil kot priča v tožbi, ki jo vodi državni pravdnik Arthur L. Gillion proti klanovcem in izpovedal, da so klanovski voditelji prejeli od raznih podjetnikov $81,000 za izvolitev klanovcev v državne urade. Podjetniki so pa za svoje kontribucije v volilni sklad prejeli kot protiuslugo pogodbe za gradnjo raznih javnih del, cest in poslopij, pri katerih so napravili ogromne dobičke.

Mussolini podvojil število konzulov.

Rim, 3. maja. — Vlada je naznanila, da se italijanska konzularna služba podvoji. Število glavnih konzulatov se pomnoži na 300 in osobje bo tudi pomnoženo. Največ novih konzulov gre v Združene države, Južno Ameriko, Francijo in obližje Sredozemskega morja. Konzuli imajo nalogo, da organizirajo italijanske emigrante v fašistovske grupe in jih ohranijo za Italijo. Okrog deset milijonov Italijanov živi v inozemstvu.

Potres na Bavarskem.

Berlin, 3. maja. — Močan sunek je včeraj stresel Pac Sau na Bavarskem. Šipe v oknih so se zdrobile in mnogo dimnikov se je zrušilo. O kakih človeških žrtvah ni poročila.

Carigrad, 3. maja. — V Carigradu je bil včeraj spet hud potres.

Sofija, 3. maja. — 60 oseb je bilo ranjenih med ciklonom v Stari Zagori.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnina: Zedinjene države (izven Chicaga) $6.00 na leto, $3.00 za pol leta; Chicago in Cicero $7.50 na leto, $3.75 za pol leta, in za inozemstvo $9.00.

Naslov za vse, kar ima stik z listom:

"PROSVETA"

2657-59 So. Lawndale Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovene National Benefit Society.

Owned by the Slovene National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada $6.00 per year; Chicago $7.50, and foreign countries $9.00 per year.

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

128

Datum v oklepaju n. pr. (April 30-1828) poleg vašega imena na naslovu pomeni, da vam je s tem dnevom potekla naročnina. Ponovite jo pravočasno, da se vam ne ustavi list.

RUDARSKA STAVKA V DRŽAVAH PENNSYLVANIA IN OHIO.

Zaključek gl. odbora. Delitev podpore stavkujočim in razni nepotrebni prepiri pri delitvi podpore stavkujočim članom S. N. P. J.

CHICAGO, ILL., dne 14. marca 1928.

Društvo štev. 471 v Duncanwoodu, O.

Prosim, izvolite poročati o izredni podpori, katero deli po navodilu iz gl. urada br. Nace Žlemberger, ter izpolnite v to svrho točno vsa tu sledeča vprašanja:

1. Ali je društvo prizadeto v sed. premogarski stavki?—Jest.
2. Koliko članov je prizadetih?—5 familija je potrebno, to je 10 članov z deco.
3. Ali je prejel kateri denarno podporo od Žlembergera?—Ne.
4. Ali se deli podpora nepristrano?—Neznam, če je ne pristrano ili ne.
5. Ali je društvo zadovoljno, da se tako deli i zanaprej?—Da.
6. Koliko članov je Slovencev?——
7. Koliko članov je Hrvatov?—3.
8. Koliko članov je Srbov?—10.
10. Koliko članov je drugih narodnosti?——

Te informacije so nam zelo potrebne radi točnejšega poslovanja in pa radi pravične razdelitve podpore. Apeliramo zato ponovno, da izpolnite navedena vprašanja takoj in točno ter nam vrnete to listino izpolnjeno v par dneh. Ni treba čakati društvene seje. Če Vam je znana kaka pristranost ali nepoštenost, izjavite to točno in navedite fakte in dokaze. Za taka pojasnila rabite prostor spodaj in na drugi strani te listine.

Zahvaljujem se Vam za vse to že vnaprej ter ostajam,

Vaš z bratskim pozdravom,

VINCENT CAINKAR, preds. SNPJ.

Cenjeni brat! Kar se tiče gornjih vprašanj, če je društvo potrebno podpore, odgovarjam: Rudnik ne dela od prvega aprila leta 1924 pa do prvega aprila leta 1927. Povprečno devet mesecev od prvega aprila 1927 smo na stavki. Ne vemo, kako štrajk konča. Mislim, da je bila konferenca dne 22. februarja v Bellairju, O., ker je društvo iz Bellairja pozvalo druga društva na konferenco. Jaz sem bil na konferenci kakor delegat našega društva. Videl sem, kaj je na stvari. Prvo vprašanje je bilo na brata Nace Žlembergerja, na kakšen način ima on pravo, da deli podporo. Brat Nace je odgovoril, da ima pravo in oblast iz gl. urada. Na to so pričeli razgovori, da izberemo pomožni odbor sedmih članov, ki naj ima pravo prejemati podporo iz gl. urada in jo deliti na druga društva. Bil sem proti temu, ker mi je znano, da jednota ne pošilja milijonov, da je zato treba sedem ljudi, da delijo podporo. Društvo je za to, da se deli podpora vsakemu, ki je potreben podpore, pa bil Slovenec ali Hrvat, ali pa Poljak. Kar se tiče našega društva, nismo delali v štirih letih deset mesecev. Pet družin je potrebnih podpore.

Z bratskim pozdravom—OSTOJA KRNJAICH, tajnik.

CHICAGO, ILL., dne 14. marca 1928.

Društvo štev. 258 v Bellaire, O.

Prosim, izvolite poročati o izredni podpori, katero deli po navodilu iz gl. urada br. Nace Žlemberger, ter izpolnite točno vsa tu sledeča vprašanja:

1. Ali je Vaše društvo prizadeto v sed. premogarski stavki?—Jest.
2. Koliko članov je prizadetih?—70.
3. Ali je prejel kateri denarno podporo od Žlembergera?—Jest, par člani do pred 4. March.
4. Ali se deli podpora nepristrano?—Jest nepristrano do 4. marca a sad napred imamo odbor.
5. Ali je društvo zadovoljno da se tako deli i zanaprej?—Ne.
6. Koliko članov ima Vaše društvo?—73 do sad, nekoliko ih vzelo prestupne karte k druš. 628.
7. Koliko je Slovencev?—6.
8. Koliko je Hrvatov?—65.
9. Koliko je Srbov?—Vere su srbske 2, ali su u Harvatskej.
10. Koliko je drugih narodnosti?—2.

Te informacije so nam zelo potrebne radi točnejšega poslovanja in pa radi pravične razdelitve podpore. Apeliramo zato ponovno, da izpolnite navedena vprašanja takoj in točno ter nam vrnete to listino izpolnjeno v par dneh. Ni treba čakati društvene seje. Ako želite kaj posebej pojasniti, rabite prostor spodaj in na drugi strani te listine. Če Vam je znana kaka pristranost ali nepoštenost, izjavite to točno in navedite dokaze.

Za vse to se Vam najlepše zahvaljujem že vnaprej ter ostajam,

Vaš z bratskim pozdravom,

VINCENT CAINKAR, preds. SNPJ.

Cijenjeni brate, gl. Presjednik.—Vrlo mi je drago, da ste se dali na posao da ispitate istinu u pogledu dijelenja potpore, koje ste vi dali apelirati na članstvo kroz "Prosvetu" i nakon ste upunomoćili brata Nace Žlembergera, mislim da ste dobili dosta pritužba od pojedinih članova i društava kao cijeline.

Ja ću vam toliko javiti samo što se tiče mojeg društva u kom sam ja tajnik, pama vjerovali ili ne.

Naše društvo je većinom na štrajku, i 100% su za svoju uniju i za SNPJ. samo kad je došla prijava na društvenoj seji dne 5. feb. da Nace Žlemberger otvoreno govori i prezira dijeliti pomoć najpotrebnim, koji su narodnosti drugih, osim daje samo Slovencom. Mi smo odma uvidili, da bude prigovora i mržnje medju nama članovima, stoga smo zaključili, da sazovemo konferencu, te da napravimo naj bolji plan za pravedno dijelenje pomoći. Pisali smo vama par puta, i sve još do danes nisam vidio dabi vi dali javno svoje mišljenje osim vi kao gl. presjednik odobravali ste i verovali ste daje to pravedno da Nace daje kome on hoće, ali samo Slovencom, dasu Horvati u Pittsburgu i da tamo dabiju itd. itd.

Na seji 4. marca smo opet uzeli na dnevni red distribuciju, brata Nace, i nakon toga kako sam bio izvijestio članstvo, da vi glavni presjednik nečete slati pomoć na društvene tajnike sa razloga jer neki su sposobni a neki ne koji bi znali bolje moliti itd. te smo izabrali posebni odbor od 3 člana da oni osobno govore sa bratom Nacom Žlembergerom, a ovi da dobivenu pomoć daju kome je naj potrebnija, bez razlike vere, narodnosti ili politike, nakon smo dobili od jednog člana t. j. zastupnika brata Nace Žlembergera $40.00, tosmo mi odma na seji 4. marca podijelili i to na 21 član po $1.— i na 38 djece po 50c svako, što ukupno stoji $40.00. Danas na 16. marca sam dobio od Nace Žlembergera ček (Check) od 50 dollara, ko je budem dijelio sa ova druga 2 člana odbornika, onim članom i djeci koji su naj potrebnih. Sutra idem u Bridgeport po odijelo, pošto mi je Nace kazao da za naše društvo tamo imaju.—Toliko zasad što se tiče našeg društva #258.

PROKO BASRAK, tajnik.

CHICAGO, ILL., dne 14. marca 1928.

Društvo štev. 628 v Wheeling, W. Va.

Prosim, izvolite poročati o izredni podpori, katero deli po navodilu iz gl. urada br. Nace Žlemberger, ter izpolnite v to svrho točno vsa tu sledeča vprašanja:

1. Ali je društvo prizadeto v sed. premogarski stavki?—No.
2. Koliko članov je prizadetih?—4.
3. Ali je prejel kateri denarno podporo od Žlembergera?—No.
4. Ali se deli podpora nepristrano?—Yes.
5. Ali je društvo zadovoljno, da se tako deli i zanaprej?—No.
6. Koliko članov je Slovencev?——
7. Koliko članov je Hrvatov?—Svi.
8. Koliko članov je Srbov?——
10. Koliko članov je drugih narodnosti?——

Te informacije so nam zelo potrebne radi točnejšega poslovanja in pa radi pravične razdelitve podpore. Apeliramo zato ponovno, da izpolnite navedena vprašanja takoj in točno ter nam vrnete to listino izpolnjeno v par dneh. Ni treba čakati društvene seje. Če Vam je znana kaka pristranost ali nepoštenost, izjavite to točno in navedite fakte in dokaze. Za taka pojasnila rabite prostor spodaj in na drugi strani te listine.

Zahvaljujem se Vam za vse to že vnaprej ter ostajam,

Vaš z bratskim pozdravom,

VINCENT CAINKAR, preds. SNPJ.

Mi se ne složemo, da se ovako djeli kako se je do sada djelilo, nego da se šalje na društvene tajnike, koji znadu stanje svakog člana.

Uz bratskim pozdravom—STEVE RUBČIĆ.

(Dalje prihodnjič.)

VESTI IZ NASELBIN

Konferenca in shod.

Bridgeport, Ohio. — Konferenca klubov JSZ in Izobraževalne akcije, katera se je vršila dne 29. aprila, 1928 v Bridgeportu, Ohio, se je precej dobro završila. Navzočih je bilo okrog 70 oseb, to je, zastopnikov socialističnih klubov JSZ in zastopnikov raznih društev, ki so včlanjena pri Izobraževalni akciji. Predsednikom konference je bil izvoljen s. J. Snoj iz Bridgeporta, tajnikom Nace Žlemberger iz Glencoe, Ohio in zapisnikarjem pa sodruginja A. Kravanja iz Glencoe, Ohio.

Prečitan je bil zapisnik pretekle konference in odobren. Nadalje so dali vsi zastopniki svoje poročila, ki so bila vzeta naznanje. Gibanje je v dobrem zamahu, kateremu je ljudstvo zelo naklonjeno, le žal da so delavske razmere v tako slabem položaju, vsled stavke in izprtja v premogorovih, da začasno ni misliti na večji napredek v tem oziru, vsaj toliko časa ne, dokler se delavske razmere ne izboljšajo.

Izvoljeni so bili vsi stari odborniki in zastopniki. Sicer pa bo podano natančnejše poročilo o konferenci v bližnji bodočnosti, v katerem bo natanko opisan potek konference. — Na konferenci je bil navzoč tudi sodrug Philip Godina iz Chicaga, kateri se je nahajal v tej okolici kot govornik za društvo št. 13 SNPJ, katero je sklicalo shod za 28. aprila, 1928, in povabilo vsa bližnja društva v svrho, da se razjasni stvar glede delitve podporo od strani SNPJ, bodisi v denarju ali obleki, katero delita v tem okrožju brata Nace Žlemberger in J. Snoj. Dali smo mu besedo parkrat za časa zborovanja na konferenci in nam je v poljudni besedi pojasnil marsikaj in nas spodbujal k aktivnosti v sodelovanju za izboljšanje delavskih razmer in vabil na složno skupno sodelovanje. — **Poročevalec.**

Razne vesti iz Waukegana.

Waukegan, Ill. — List "Prosveta" nam služi za pouk in izobrazbo. Kdor ga pazno čita, more to pripoznati. Danes, ko pišem te vrstice, je prvi majnik. Zavedam se že iz otroških let, da to je dan najpomembnejši za proletariat vsega sveta. Danes zvečer praznujemo v Domovih prostorih Prvi maj. Koliko naših rojakov se bo nam pridružilo? Dobro vem, da so možje in žene, ki bi se radi pridružili, ampak, žali bože, je zapreka. Dandanes so razmere, in se mora paziti na vsak korak, ki ga narediš. Zavedajmo se, prišel bo čas, ko bomo lahko svobodneje dihali.

V sedanjem času se mnogo govori, kako pridobiti našo mladino za naše ideje. Nastane vprašanje, kako jo pridobiti in ohraniti pri S. N. domu, da bo znala ceniti žrtve svojih starših in čuvati to svetinjo še v poznih letih, ko nas ne bo. Ali se starši zavedajo, da je njihna dolžnost jih poučevati, treba jim je dati ugodnosti, treba je delovati na to, da se združijo v eno skupno, da bodo skupno delovali za S. N. dom.

Na delniški seji meseca aprila je bil stavljen predlog, da bi se pripustilo prazne prostore v Domu za shajališče mladine. Predlog je propadel. Zakaj? Treba bi bilo več razmotrivanja, pojasnjevanja, da bi bili delničarji in delničarke na jasnem, pa se bi stvar izvršila. V S. N. domu imamo tri sobe prazne. Moje mnenje je, da se bi dala stvar urediti tako: eno (veliko) sobo za mladino in drugi dve v najem. Seveda, stvar bi treba preurediti, da bi odgovarjala. Lahko bi dali ceneje v najem. Zdi se mi, da dve sobi zadostujeta za kakšnega zdravnika, ali za "beauty parlor." Predno se pa podvzame ta korak, moramo gledati na to, da se mladina kolikor mogoče združi, da postane odsek S. N. doma, najsibo pevski ali dramski. Ako pridemo do tega, sem uverjena, da bo mladina za zboljšanje in napredek S. N. doma.

Zdi se mi, da je na mestu poročati o uspehu koncerta na velikonočno nedeljo, ki so ga priredile vse tri čitalnice. Poročala bom le o financi. Skupnih dohodkov je bilo $365.86, raznih stroškov $216.09, čisti preostanek za SND pa $149.77, katera vsota se je takoj izročila v blagajno Doma. Če vzamemo razmere, ker vlada velika brezposelnost, je to prilično lepa vsota kot preostanek. Kdor želi vedeti podrobnosti dohodkov in stroškov, so mu na razpolago pri tajnici čitalnice.

Narava nas je pričela že vabiti iz notranjih prostorov. Za zaključek sezone priredi čitalnica SND veselico s šaloigro "Trije tički" dne 26. maja ob 8. zvečer v SND. Poyem vam, da še niste imeli prilike se toliko nasmejati, kot je boste imeli, ako se udeležite igre omenjeni večer. Vstopnina je le 50c. Vabim vse ljubitelje dramatike tu in iz bližnjih naselbin, da se udeležite te predstave.

Opominjam članstvo čitalnice, da se udeleži seje 13. maja ob 2. popoldne. Nadzornike pa opozarjam na njih dolžnosti.

Annie Mahnich, tajnica čitalnice.

Prvomajska slavnost v Chicagu.

Chicago. — Manifestacijska prireditev kluba št. 1 JSZ 1. maja zvečer v dvorani SNPJ je vsestransko dobro izpadla. Udeležba je bila velika — večja kot je klub pričakoval, kajti dan je bil izredno lep, gorak. Zlasti je bilo dosti slovenske mladine. Skupina naših delavcev je prišla celo iz South Chicaga.

Program je trajal dobri dve uri. Otvorjen je bil z "Internacionalo," ki jo je igrala godba, nato je govoril slovensko s. Joško Oven o pomenu Prvega maja in mednarodnem delavskem položaju. Tajnik stranke, s. William Henry, je v angleškem govoru očrtal pomen letošnje kampanje in pohvalil slovenske delavce, ki so tako aktivni v stranki. Pevski zbor "Sava" je zapel marseljezo. Lepo, ubrano in mogočno je donela revolucijonarna pesem. Mrs. Ana Miško je s svojim ljubkim sopranom pela "Tičico" in potem sta ona in s. John Beniger zelo zadovoljivo zapela dva dueta. Deklamaciji sta bili dve: Annie Turk je — veliko boljše kot kdaj prej — deklamirala kratko angleško, s. Angela Tič pa — zelo dobro, zanosito — slovensko "Bratstva znak."

Zadnja točka je bila Upton Sinclairjeva enodejanka "The Second Story Man" s tremi osebami. V tej predstavi je po dolgih letih zopet nasopila nekdanja Emily Jorga, zdaj Mrs. Gonzales, ki je pokazala, da je še vedno dobra igralka. Z vsem občutjem je igrala ženo kompanijskega advokata, ki oslepari uboge telesno poškodovane delavce za odškodnino. S. Donald Lotrich je bil "second story man" — vlomilec — in igral je dobro. Samo advokat, ki ga je igral Frank Wegel, je bil prevč okoren. Ker je še novinec na odru, se mu to odpusti v upanju, da bo drugič boljši.

Občinstvo je bilo povsem zadovoljno s programom. Večer je bil zaključen s plesom.—Poročevalec.

Prošava desetletnice društva.

Sheboygan, Wis. — Konstruktivna kritika je na mestu in potrebna, če kritik kritizira stvar in z namenom, da se v bodočnosti ne ponavljajo napake, ki bi lahko izostale.

Pri nas v Sheboyganu je društvo "Združeni Slovenci", štev. 344 S. N. P. J., obhajalo desetletnico. Dne 15. februarja 1928 je minilo deset let, odkar je bilo društvo ustanovljeno. Društvo je sklenilo obahajati svojo desetletnico na posebno slavnosten način. V to svrho se je izvolil pripravljalni odbor, na čelu mu društveni tajnik in predsednik. Društveni člani so z veseljem pričakovali slavnostnega dneva, v nadi, da odbor priredi nekaj, kar ostane ne le članom v spominu, ampak tudi sheyboganskemu občinstvu.

In kaj smo doživeli? Pazili smo na časnike, kdaj prinesejo bogat program te redke društvene slavnosti. Čakali in čakali smo, a pri tem čakanju nismo opazili nobene notice v slovenskem časopisju, dasi imamo svoje glasilo. — "Prosveto". Končno so prejeli nekateri člani, ne vsi, dopisnice na način, kot se vabijo člani na kakšno domačo zabavo, na katerih je pa bilo s par vrsticami povedano, da se vrši dne 15. aprila desetletna društvena slavnost društva "Združeni Slovenci", štev. 344 S. N. P. J.

Vobče so se člani jezili, dasi imamo v društvu tudi brezbrižnike, ki komaj poznajo svoje društvene odbornike in se brigajo za društvo, kadar ga potrebujejo. Vobče člani niso bili zadovoljni in so godrnjali. Kdor je bil omenjeno nedeljo v Fludernikovi dvorani, je slišal in videl skupine članov, ki so še petale med seboj in kritizirale in vpraševale, kakšen je pa naš odbor, da ni razglasil desetletne slavnosti tako, kot to store druga društva ob enaki priliki. Posebno so godrnjali oni, ki so bili pri rojstvu tega društva in so se živo spominjali bojev in žrtev prvih let društvenega obstanka pa do danes. Lahko bi bili povedali svojim sosedom, da bo društvo, ki je veliko prestalo od strani reakcije, praznovalo svojo desetletnico in povedalo na glas, da se je nekdaj šibko dete razvilo v krepkega moža kljub vsem oviram in viharjem od strani nazadnjaštva in mračnjaštva. Ustanovitelji in prvotni člani so veliko prestali. Bili so preganjani. Sovražnik ni bil izbirčen v sredstvih in voditelje so celo vlačili po sodnijah, a kljub temu so ostali zvesti društvu in njegovim principom. In tako je društvo postalo središče in zavetišče vsega naprednega gibanja. Pogum članov je vezala solidarnost. Društvo, ki ima tako burno zgodovino za seboj kot naše, je lahko ponosno na svojo desetletnico, kajti to društvo je prekosilo v naselbini druga društva v teku kratke dobe deset let. Zato je bilo društvo lahko ponosno na svojo slavnost, da je lahko na ves glas razkričalo, da bo praznovalo svoj desetletni jubilej.

Ob takih prilikah je na mestu, da kateri društvenih članov razvije zgodovino društva z gogornice. V prvi vrsti so poklicani društveni odborniki, da to store. Ker je pa dar govora poseben dar, ki ga nima vsak in če med društvenimi odborniki ni nikogar, ki bi govoril, tedaj je na mestu, da se izbere kateri drugi izmed članov, da očrta društveno zgodovino na slavnosti in tako seznani občinstvo in društvene člane s preteklostjo društva. Čakali smo in čakali, kdaj kdo stopi na oder in saj v kratkih besedah oriše prve boje, ki jih je društvo imelo s svojimi sovražniki in preide na sedanjost, da se tako pokaže celotna slika društvenega delovanja. A bilo ni nič. Na oder je stopil Vincent Cainkar, gl. predsednik S. N. P. J., ki smo ga tudi že težko čakali. Udeleženki slavnosti so ga pozdravili burno. Sledili so pazno njegovemu govoru, ki je trajal več ko eno uro. V svojem govoru nam je predočil pomen in važnost slavnosti. V poljudni besedi je razložil pomen jednote in društev, pomen organizacije in pri tem naglašal, da moramo delati na to, da pridobimo mladino pod okrilje S. N. P. J. Njegov govor, na kratko povedano, je bil vseskozi jedrnat, poučljiv in zanimiv. Občinstvo je bilo zelo zadovoljno z njim. Kakšen vtis je pa on dobil od nas, pa ne vem.

F. S.

Slovenski politični umor v Jolietu.

Joliet, Ill. — Br. John Težak je bil pred nekaj dnevi ustreljen v svojih lastnih prostorih, 209 Indiana ave., kjer je imel pogrebniški zavod in cvetličarno. Ustrelil ga je John Musich, lastnik saluna, 1208 N. Chicago st., katerega mu je policija zaprla malo prej na obtožbo, da je kršil prohibično postavo. Musich je obdolžil Težaka, da ga je on zatožil, dasi je pokojni izjavil, da ni nikdar storil tega.

Težak je bil član več društev in med temi tudi društva "Jolietska zavednost" št. 115 SNPJ, h kateremu je pristopil pred dvema letoma. Rojen je bil 7. februarja 1886 v Clintonu, Iowa, in v Jolietu je bil 26 let. Zapušča vdovo, štiri majhne sinove in dva brata.

Z Musichem sta bila prijatelja, toda razdvojila ju je politika. Pri zadnjih primarnih volitvah 10. aprila je Težak agitiral za nominacijo sedanjega državnega pravdnika Rehna na republikanskem tiketu, dočim je Musich agitiral za nasprotnega kandidata Bielfeldta. Ko so mu potem zaprli salun, je Musich trdil, da sta se Težak in Rehn maščevala nad njim. To ga je tako razpalilo, da je izvršil umor. Puško z odžagano cevjo si je izposodil pri Johnu Zupančiču. Morilec je bil takoj aretiran in odveden v zapor. Drugi dan je bil zaslišan, toda ni hotel odgovoriti na nobeno vprašanje. V zaporu se obnaša hladno. Njegova zadeva pride še te dni pred veleporoto in najbrž bo obtožen umora prve vrste, kazen za katerega je smrt na električnem stolu.

Težak je bil star 41 let. Musich je pa 29.—Poročevalec.

V pojasnilo.

Pierce, W. Va. — V uredniškem članku sem čital protest, katerega sem vam poslal glede društva št. 558, kateri imajo neko posebno, oziroma so imeli konferenco. Besede, katere čitam v "Prosveti" z dne 27. aprila v št. 100, ste pravilno zapisali, kajti jaz sem mislil vprvič. da sem v zmoti, ali pa da se je napravila pomota v uredništvu, ker sem spodaj čital, da se je udeležilo konference 15 društev in med njimi tudi društvo št. 529, toda, ako je bila prva številka črtana, je moj protest pravilen.

Z bratskim pozdravom ostajam vaš — **John Kogoj,** tajnik društva št. 29 SNPJ.

Opomba.—Vaš protest je pravilen, kajti tajnik društva štev. 258 še dozdaj ni pojasnil, katero društveno številko je mislil. S povečalnim steklom se pa radi križev, ki so napravljeni prek prve številke ne more razumeti drugega kot štev. 5, dasiravno je bilo že to enkrat povedano v popravku. Brat tajnik društva štev. 258, zglasite se in povejte, kaj pomenijo tisti križi in črte pred štev. 29.

Poročilo.

Clairton, Pa. — Tu sta priredila dne 31. marca društvi št. 426 SNPJ in št. 248 HBZ skupno zabavo v korist stavkujočim rudarjem. Vprizorjena je bila predstava "Potnik". Hvala vsem, ki so na katerikoli način pripomogli, da je bila zabava omogočena. — Stroški so znašali $70.84, čisti dobiček pa $203.51, kar smo poslali na P. O. pomožni odbor. Hvala vsem posetnikom.—**Nick Cvitanovich.**

Naznanilo.

Milwaukee, Wis. — Članom in članicam društva "Sloga" št. 16 SNPJ! Sklenjeno je bilo na društveni seji, da se udeležimo polnoštevilno majniške proslave, ki jo priredita soc. pevski zbor "Naprej" in soc. klub št. 37 JSZ dne 6. maja v SST dvorani. Zbiramo se v spodnjih prostorih ob 3. popoldne. — **Fr. Perko.**

BARIKADE

Presenetljiva ugotovitev.

Reakcijonarni listi so ugotovili, da 1. maja ni bilo revolucije. Res je ni bilo. Kredit komu kredit!

* * *

Družabna novica.

Lindbergh se je ločil od svoje boljše polovice brez vsakega škandala.

* * *

Težave ob meji.

Iz Detroita: Naša balkanska akcija nima sreče. Kotel je kotel, pa naj bo na Balkanu ali v balkanskem Detroitu.—Žig.

* * *

Grešnik se kuha.

Prokleta kača je spet požrla blagajno, pokrovček in ključe. Oh, bratci, če bi hoteli vsaj do konvencije, vsaj do konvencije panati kačo!—Poor Devil, North Side.

* * *

Misel je mati želje . . .

"Cicerski prispevkar" iz McCormickove dumpe v stari Avstriji je gotovo že videl Cicero. Ne zamerim mu, da se je tam nastanil v duhu. V Ciceru zdaj lepo zeleni in cvete . . . In če ga vleče tja, zakaj ne? Prostora je dosti tudi za "prave in poštene." —Nick Lopata.

* * *

Junaki dneva.

1. Reševalec unije s svedrom v žepu.
2. Al Smith s pipo.
3. Nemški baron z monoklјem.
4. Big Bill s črno bunko.
5. Romar Jerič, zastonjski oglaševalec.

* * *

Rekord.

Iz Stare Avstrije: Sveta Neža je imela veliko, veliko, veliko ljubezen do Boga. Naša Jera ima še večjo.

* * *

Imperialska opereta.

(Konca še ni.)

Iz Imperiala: Tukaj nekdo je, ki hlače nosi, ko pisati začne — in ko papir popisan je, spet kiklja je, haha! Basi vam pri srcu so, haha — to pa prazne želje so. Bas, ki mora v kiklji bit, naj se gre solit! Ženičice, ženičice skup tišče brihtne glavičice, kar tri, pa tuhtajo in tuhtajo, katera bolj pisat zna, haha. Ena sama jih pa pogrunta tako, da odgovarja vsem trem lahko. Juhe, pri nas pa res luštno je!

(Enkrat bo že konec.)

Znižanje mezde uslužbencem poulične železnice v St. Louisu.

St. Louis, Mo. — Direktorji Public Service kompanije so 2. maja odglasovali, da se zniža mezda usužbencem poulične železnice za 9%. Uslužbenci groze s stavko v slučaju, da stopi znižanje v veljavo.

Zahvala.

Burgettstown, Pa. — Lepo se zahvaljujemo za podporo dobrosrčnim darovalcem in nabiralcema, M. Junku in A. Kaziču, od društva 300 in vsem darovalcem na Braddocku. Bodite prepričani, da vaše delo ne bo nikdar pozabljeno.

Po $1 so darovali: mrs. M. Zigavrovich, A. Kinkela, K. Nemanič, A. Suša, J. Snidaršič, J. Mule J. Rednak, F. Samsan, F. Brancel, P. Zagorc, J. Mille, M. Žagar, M. Stublar, A. Miklavčič, F. Ponikvar, I. Zar, J. Baraga, M. Junko in A. Kaziž. Po 50c: J. Stefančič, A. Kramar, A. Mlakar, A. Stangel, J. Muli, J. Pelan, I. Indigar, M. Dobrenič, T. Frank, M. Jerina, N. Kariš, T. Matavič, S. Vegovič, M. Terček, J. Kern, M. Karpiš F. Pirc, J. Lesjak, mrs. Pipovič, T. Mavran, F. Zetko, F. Cehovin, I. Zadoravac, J. Žrjav, T. Rednak, T. Rožanc, R. Celiga, J. Anzlar, P. Sedmak, M. Kokovich, F. Habič in J. Rudman Po 25c: L. Verget, A. Sedmak, F. Horvat, mrs. M. Zajc, T. Bobotam, Ani Dovrobo, J. Famor, A. Kuch, S. Marinčič, J. Warozel, I. Bek, J. Rogina, M. Čopiš, F. Kransih, M. Segina, S. Mavrič, J. Petelin, J. Ručič, T. Samson, N. Verget in J. Irenčič. Martin Hodele 30c; M. Potruša 20c; mrs. M. Rajzan 20c; F. Oražen 10c. Skupaj $41.55.

Hvala vsem skupaj! —

Frank Laurich.

Vesti iz Jugoslavije

NOVICE IZ DELAVSKE SLOVENIJE.

(Izvirno.)

Delavske razmere v Kočevju. Prav tako menda, kakor povsod, je tudi pri nas v Kočevju. Slabe plače, redukcije in druge take pridobitve, ki jih ima delavski razred od meščanstva v sedanjem kapitalističnem družabnem redu. V Kočevju se vedno bolj bojimo, da se nam ustavi prenosovnik. Iz Beograda večkrat čujemo, da tam piha jako čuden veter in da bo morala premogokopna družba ustaviti svoj obrat tudi v Kočevju, ako država ne bo hotela prevzemati in odkupovati nova naročila. — Plače v premogovniku so slabe ter tako majhne, da komaj izhajamo. Oni pa, ki imajo še nekoliko večjo družino, pa so že skoraj prepuščeni glasu. — Ne kaže sedaj prav nič, ali bo kaj boljše, ali ne. — Dobili pa smo v Kočevje v zadnjem času novo tekstilno tovarno, ki se imenuje "Nova tekstilana." Je to podjetje last neke češke kapitalistične družbe in obratuje sedaj vsega skupaj že nad tri mesece. Delamo tu predvsem nogavice. Podjetje je prav moderno, urejeno na električni pogon, tako, da je produkcija zelo velika. Podjetje lepo uspeva, zato pa imamo mi toliko manj plače. Kapitalisti seveda ne gledajo na nas, glavno je za nje le, da imajo oni dovolj velike dobičke, katere napravimo mi. Ljudje se tu pritožujejo, ker so plače v tej tovarni neverjetno nizke. Začetkom, ko vstopiš v delo, moraš sploh delati en teden ali 14 dni — zastonj. Potem pa te plačajo po 1 dinar na uro. Koliko je to, si lahko mislite, ako pomislimo, da se da kupiti za en denar 2 žemlji. Torej zaslužiš vsega skupaj 16 žemelj na dan! To so za nas — "nebesa." — Politično se delavci v Kočevju počasi prebujamo. Že prihaja čas spoznanja in že več ne verujemo slepo našim meščanskim voditeljem, ki imajo le lepe besede za nas. — Organizirali smo že delavske kulturne organizacije in tako mislimo, da bomo počasi napredovali v marsičem. Ko bomo imeli tudi nekoliko socialističnega znanja, tedaj bo za nas boljše, ker bomo tudi borbeni in se bomo organizirani postavili za svoje razredne interese.—Pa drugič še kaj!

Iz rdečega in delavskega Maribora. Maribor sicer v zadnjem času ni dožível mnogo novega, vsaj za delavstvo razveseljivega, ali kar je novega je to, da se od povsodi organizira močan in ljut napad meščanstva in državnih oblasti proti delavstvu in njegovim razrednim organizacijam. Sedaj pred parmi dnevi je gospod general, minister jugoslovanskega prometa g. Milosavljević brzojavno ukinil živilsko skladišče (nekako aprovizacijo). To je posebno razburilo železničarje, ker so oni živo zainteresirani na tem, ali skladišče živil ostane ali ne. — Dobro pa so se odrezali naši ljudje-železničarji pri zadnjih volitvah v obratne zaupnike. Dobili so nad tričetrtinsko večino in tako pokazali, da je v njih prav delavska socijalistična zavest. Delavstvo sedaj spoznava, da bo doseglo več svojih pravic, čim več bo imelo svojih moči in čim močnejše bodo njegove razredne organizacije.

Političen položaj v Mariboru je sedaj jasen. Vemo, da so proti nam demokrati in klerikalci. Vemo, da so si razdelili občino v svoje roke najhujši medsebojni nasprotniki samo vsled tega, ker se boje, da bi delavci socialisti s svojim denarjem po delavsko in socialistično gospodarili na mariborskem rotovžu. Prebivalstvo v Mariboru pa sedaj že vidi plodove "lepega" in kakor so v svojih listih pisali "vzajemnega in plodonosnega" dela demokratov in klerikalcev. Oni bodo zgubili vpliv nad delovnim ljudstvom in mi, ki smo zastopniki delavstva in delavskih interesov in ne kapitala bomo slejkoprej dosegli to, kar hočemo imeti.

Komunisti v Mariboru kolikor jih je so mirni in konstruktivni. Vidi se in opaža se, da postajajo reelnejši in da s simpatijami gledajo na naš socijalističen pokret. Skratka se more reči, da je Maribor enoten in da vlada med socijalisti lep red in disciplina. Ljubljanski komunisti sicer hočejo intrigirati, pa ljudje jim ne verjamejo več in tako nastajaja počasi popolno ozdravljenje delavskega socijalističnega gibanja v Mariboru in okolici.

Iz Ljubljane. Oživitev delavskih kulturnih organizacij Svobode v Ljubljani in v provinci. Delavsko gibanje ne more biti idejno močno, če ni izrazitega in dobrega kulturnega socijalističnega gibanja. Slovensko delavstvo v domovini že ima kulturne organizacije, samo na žalost, te organizacije še niso dovolj močne. Te organizacije delujejo po posameznih industrijskih revirjih, ali prehajajo in prihajajo premalo intenzivno v delavske in kmetske mase. Do sedaj je v precejšni meri vladala otopelost in mrtvilo v teh kulturnih organizacijah. Ali z novim glavnim odborom, ki je zelo agilen in nadvse aktiven, in katerega sestavljajo ss. Štukelj, Vrhovc, Kermauner, Aleš, Bitežnik, Siard in Pezdir, je znatno poživil delo naših kult. organizacij ter napravil končno red. — Z momentom, ko delavske kulturne organizacije izkristalizirajo določno svoj program in ga pričnó izvajati, pa nastane nov porast gibanja, gibanje pa dobi novo moč. In reči je treba, da delavske kulturne organizacije že delajo v tem smislu in da že napredujejo tako, kakor je želja nas vseh, posebno pa tistih, ki svoj prost čas posvečajo društvu in socijalizmu.

Senzacijonalna aretacija v Beogradu. Beograjska policija je aretirala veletrgovca J. Karija, ki ima veliko trgovino v Ulici Mihajla. V njegovi trgovini je nedavno nastal požar, ki je uničil manufakturnega blaga v vrednosti 3,000.000 Din. Policija ni mogla ugotoviti vzroka požara, niti visokosti škode. Dva Karijeva trgovska pomočnika pa sta podala ovadbo, da je Karijo sam zanetil požar. Blago je bilo zavarovano za 6 milijonov dinarjev. Aretacija je v beograjskih trgovskih krogih povzročila veliko senzacijo.

Smrtna kosa. V Ljubljani je umrl šofer tvrdke Šarabon Joško Hrovat. — V Lepodvorski ulici v Sp. Šiški je umrla soproga trgovskega potnika Jožica Krekova. — V Št. Petru v Savinjski dolini je umrl 14. apr. posestnik g. Alojz Terseglav, bivši štajerski deželni poslanec. — V celjski javni bolnici sta umrla 70-letni Simon Kukovec, delavec v tovarni Vošnjak v Šoštanju in 62 letni posestnik Martinčič iz St. Jurja ob juž. žel. V splošni bolnici v Ljubljani je umrl v 32. letu starosti Franc Hrašovec pl. Homannsguelt, trgovec, večletni član upravnega odbora in nadzorstva Mestne hranilnice v Radovljici. — V Novem mestu je nenadoma preminul Rudolf Pretnar, davčni upravitelj v pokoju.

Nočni napad v Mačkovcu. V Mačkovcu so fantje iz Dolenjih Dol napadli 50letnega posestnika in mlinarja Franca Kočevarja, ko je bil prav namenjen v hlev k živini, in ga tako hudo pretepli, da je obležal nezavesten. Domači so ga takoj prenesli v hišo in mu nudili prvo pomoč. Ker pa je njegovo stanje postajalo čedalje resnejše, so ga naslednjega dne odpeljali v bolnico usmiljenih bratov v Kandiji, kjer se sedaj zdravi.

Tragedija nezakonske matere. V okilici Mostara se je bila mlada pastirica Milica zaljubila v sosedovega sina. Nastalo je med njima intimno razmerje, ki ni ostalo brez posledic. Ko se je približala usodna ura, se je Milica podala v gozd in čim je zaslišala jok novorojenčka, je pobrala kamen in ubila otročička. Ko je prišel v hišo orožnik, da aretira mlado morilko, so našli Milico obešeno v podstrešju domače hiše.

IZ PRIMORJA

Brez plesa so potekli velikonočni prazniki na Goriškem. Oblast ni hotela dati nobenega dovoljenja. Včasih so bile na velikonočni ponedeljek po štev. krajih lepe kulturne prireditve. Sedaj jih ni več . . . Odprte so gostilne, v katere vsiljujejo ničvredno laško vino in kjer se dobi pogostoma prilika za preganjanje drugorodcev.

Združitev občin. Združile so se občine Kobarid, Kred, Dreženca, Idrsko, Ljibušnje, Livek in Trnovo v eno občino z imenom Kobarid, ki šteje 6790 prebivalcev. Na Vipavskem so se združile občine Vrhpolje, Ložc, Slap, Budanje, Goče, Vipava in Erzelj v eno občino z imenom Vipava, ki šteje 5038 prebivalcev.

Premeščena sta slovenska učitelja Fran Ravnik iz Čepovana v Milan in Fran Starman iz Slavine, v pokrajino Reggio Emilia. Tržaški šolski skrbnik Moudino hoče sprejeti zopet v službo one učitelje, ki so bili odpuščani, ker nimajo izpita iz italijanščine, ako prestanejo sedaj ta izpit. Seveda učitelji s kako politično hibo ne pridejo v poštev.

S puško oboroženi miličniki so vršili častno službo pri procesiji v Krkavcih. Ko je bila procesija pri kraju, so miličniki navalili na hišo Antonije Kaplove. Nesrečno ženo so pretepli in ranili kričeč na njo, da se jim je smejala med procesijo. Potem so pretepli in ranili Marijo Delakovo in njeno mater, Mihael Grbec se je le s težavo rešil pred napadalci, napravili pa so mu na hiši znatno škodo. Fašisti so prepovedali slovensko petje v cerkvi. Tržaški škof je poslal v Krkavce mladega duhovnika, ki je sicer Slovenec pa je tako strahopeten, da se ne upa z nikomur spregovoriti po slovensko! Ljudstvo je zbegano, ker vidi, kako se cerkveni voditelji udajajo fašizmu, ki poitalijančuje cerkev.

Dijaki iz Istre so hodili študirat v Jugoslavijo z navadnimi policijskimi propustnicami. Sedaj pa je oblast odredila, da se ima postopati proti njim po pol. zakonu od 6. nov. 1926, češ, da so šli v Jugoslavijo brez predpisanega potnega lista. Sodišče v Buzetu toži po tem zakonu 6 dijakov in dijakinj ter njihove starše. Kaznovani bodo z zaporom od 3 do 6 mesecev!

Italijanizacija priimkov. V zadnjih seznamih izprememb priimkov čitamo tudi te-le: Bačar Baccari, Blaževič Dibiagio, Brajnovič Di Brai, Božič Bozzi, Brandstaetter Brandi, Čebulc Cevioli, Čeh Cecchi, Čibron Ciproni, Debevc Debelli, Rudolf Kovačič je postal Fabbro, Karel Kovačič pa Fabbroni, Fran Dolenc se zove sedaj Doleni, Anton Dolenc pa Valle, Engelhardt Durangelo, Silvij Godnič se je izpremenil v Godenigo, P. Godnič pa v Godi, Hochkofler Caffiert, Hoenigman Melli, Jakončič Digiacomo, Koenigsberger Montere, Karel Kovačič je sedaj Fabretti, Marij Kovačič pa Cova, Mayer Maineri, Mayerberger Montanari, Karel Medved je Orsi, Marij Medved pa Orsini, en Novak je postal Nova, drugi Novi, tretji pa Novelli, en Rijavec je sedaj Riavini, drugi pa Ravini, Schenk Zenchi, Škrbec Schervini, Spinčič Spinetti, Starc Delvecchio, Reimer Del Sasso, Weber Tessitori, Wittman De Vimani, Cotič Zotti.

Angleški kapital v Tržiču. Angleška družba "Solway" je kupila tovarno sode "Adria" v Tržiču. Družba je fašističnim radovednežem povedala, da ostane vse pri starem in da se bo delo nadaljevalo. Družba "Solway" ima svoje glavno podjetje in svoj centralni sedež v Rosignanu pri Livornu. "Popolo di Trieste" se boji, da bi prišlo čez čas nad tržiško tovarno sode kako presenečenje, to je, da bi se delo skrčilo ali celo opustilo in bi se povečalo podjetje v Rosignanu. Fašistični voditelji so napovedali primorski industriji razmah in sijajne čase. Godi pa se, da regnikolski industrijalci po vrsti ubijajo industrijo v Julijski Krajini! Sedaj bodo pomagali še angleški kapitalisti.

Povrnite viznih pristojbin, plačanih pred 1. julijem, 1923

Dne 29. marca je poslanska zbornica (house of representatives) sprejela zakonski predlog, s katerim se dovoljuje povrnitev pristojbin, plačanih za pasportne vize med 1. julijem, 1923, in 30. junijem, 1924, katere vize pa so potem postale neveljavne vsled uzakonitve priseljeniškega zakona od l. 1924. Po konzularnih poročilih od avgusta 1925 je približno 15,000 takih viz postalo brezpomembnih vsled uveljavljenja novega zakona. V vsakem slučaju znaša pristojbina $10. Poslanska zbornica predlaga, da se odobri vsota $160,000 za povrnitev teh zaman plačanih viz.

To vprašanje je na dnevnem redu že od l. 1924. Ljudje, ki so imeli že vizo, niso mogli več priti v Združene države, ko je stopil novi zakon v veljavo. Zastopniki mnogih držav so protestirali in zahtevali, da se njihovim državljanom povrne vsota, vplačana za nevporabljene vize.

Dasi ruska vlada se ni vdeležila teh protestov, vendar so bili ravno Rusi oni, ki so največ zgubili. Poročalo se je, da so ameriški konzuli izdali Rusom šest do osem tisoč več viz nego je znašala ruska kvota v fiskalnem letu 1924. Te vize so bile v glavnem izdane ruskim beguncem na Poljskem in v sosednjih državah. Razlog navala na ameriške vize je bil zlasti v tem, ker tamošnje vlade niso marale imeti toliko ruskih beguncev in so jim delali potežkoče, razun ako so mogli dokazati, da je njihovo bivanje le začasno in da nameravajo zopet oditi. Radi tega so jim ameriški konzuli davali vizo, ki jim je služila kot dokaz njihovega začasnega bivanja, ali istočasno so jim ameriški konzuli izjavljali, da ne morejo takoj odpotovat, marveč da morajo počakati na kvoto v letu 1924-25. Mnogi pa so odpotovali v pristanišča za vkrcanje v Ameriko in rajši tam čakali.

Med tem pa je bil sprejet zakon od l. 1924, namreč 26. maja 1924. Ta zakon je stopil v veljavo komaj mesec dni kasneje. Ta zakon je določal novo obliko viz, takozvane priseljeniške vize, in le oni, ki jih ima, sme priti v Združene države kot priseljenec Radi tega so prejšnje vize postale neveljavne. Vrh tega pa je bila tudi kvota znatno zmanjšana. Tako je bila poljska kvota zmanjšana od okroglo 31,000 na 6000 in ruska od 24,400 na 2200. Ugotovilo se je, da je bilo že izdanih toliko viz, da bi bila nova kvota z njimi napolnjena kar do l. 1930. Vsled tega so mnogi ljudje prišli v strahovito zadrego. Niso se mogli povrniti v Rusijo in v Ameriko niso mogli iti. Tedaj so jih vtaknili v razne tabore, jim odvzeli priliko za zaslužek in obenem onemogočili, da bi vendar kam odšli. Kasneje se je vendarle mnogim posrečilo odpotovati v Južno Ameriko in tudi v Južno Afriko.

Ameriški konzuli niso mogli povrniti plačanih $10, kajti vplačane pristojbine pritakajo v federalno blagajnico, in ta ne more ničesar izplačati brez odobrenja zakona. Radi tega je bilo potreba, da kongres kaj sklene v tem pogledu. Seveda predlog postane zakon še le tedaj, ko ga tudi senat odobri in predsednik podpiše. — FLIS.

Mojstrski poskus telepatije. Znani telepat Hanussen je stavil z nekim praškim listom, da bo našel kliše, ki ga bodo skrili kjerkoli v Pragi, tekom 20 minut. Stavnina je znašala 20,000 Kč. Ko so podpisali pogodbo, je stopil Hanussen z zavezanimi očmi v pripravljen avto, kjer sta ga čakala dva medija, zdravnik in zastopnik nasprotne stranke. Krmaril je Hanussen sam, včasi počasi, včasi hitreje, po najrazličnejših ulicah. Enkrat je celo ustavil in izstopil. Končno je izstopil pred neko modno trgovino zares, šel naravnost vanjo in potegnil v nekem površniku skriti kliše iz žepa. Vsa ta telepatska procedura je trajala celo manj nego 20 minut.

Naročite Mladinski list, najboljši mesečnik za slovensko mladino!

ZDRAVSTVO

Poljudna beseda o higijeni in skrbi za zdravje.

JOD KOT ZDRAVILO PROTI GOLŠI.

Že stoletja rabi ljudstvo v boju proti golši pepel iz sežganih morskih rastlin in gob. Zato ni bilo nič čudnega, ko so leta 1811 dobili v takem pepelu novi element jod, da so iskali zvezo med to ljudsko navado in med jodom ter da so preskušali spojine novega elementa v zdravljenju golše.

Uspehi so bili negotovi, včasih je pomagalo, včasih ni, in vprašanje se je brez razjasnitve vleklo več desetletij naprej. Tudi ni bilo dosti bolje, ko se je leta 1895 nemškemu kemiku Baumannu posrečilo odkritje, da je v golšni žlezi vseh sesavcev relativno velika množina joda. Ker pomeni golša obolelost tega organa, je bilo jasno, da mora obstojati zveza med golšo in jodom, a popolne jasnosti tudi tedaj še niso mogli doseči. Toda raziskovali so naprej, in danes nam je ves kompleks vprašanj že precej dobro znan. Vemo, da jod ni v golši odložen in neškodljiv strup, temveč da je za življenje važna snov. Odkrilo se je popolnoma novo polje raziskovanja, ki nam bo biološki pomen joda postavilo v svetlo luč. Poglejmo, kako daleč je raziskovanje dospelo.

Danes poznamo prav natančno vsaj eno od snovi, ki se nahajajo v omenjeni žlezi kot nositeljice joda, in morebiti je ta snov sploh edina. Leta 1920 je popisal Kendall neko jod vsebujočo snov v žlezi, ki jo imenoval thyroxin. Lani je Harington thyroxin razjasnil in sintetično sestavil. Dokazali so, da je jod za življenje potreben element, torej bio-element (grška beseda bios—življenje). Prav po domače označimo vlogo golšne žleze kot vlogo organa, ki mora za to skrbeti, da izmenjava snovi v celicah ne zaspi. Ta izmenjava se razteza tudi na duševno delovanje; zmanjšanje duševnega delovanja povzroča ravno ona težka motenja, ki nastopajo v raznih oblikah, če žlezo operativno popolnoma odstranimo ali pa če bolestno shira. Na ta način bi bilo smatrati golšno obolenje kot začetno motenje golšne žleze vsled pomanjkanja joda.

V modernem času so se poleg že omenjenih strokovnjakov s tem vprašanjem bavili največ Francoz Chatin, švicarska zdravnika Hunziker in Eggenberger ter nemški kemik Fellenberg. Ta kemik je ustvaril popolnoma nove metode, ki nam omogočijo kvalitativno ugotovitev majhnih množin joda z absolutno gotovostjo. Pri tej ugotovitvi ne gre niti za miligrame in je bilo treba najti še manjšo enoto, namreč tisočinko miligrama ali milijoninko grama. Fellenberg raziskuje na raznih krajih Švice, ki so deloma z golšo okuženi, deloma brez nje, vso okolico: zrak, vodo, kamenje prst, rastline in živali. Kot pravilo in merilo se je izkazalo, da je bil v krajih pogoste golše dnevni dotok joda manjši kot v krajih brez golše. Izkazalo se je dalje, da je že dolgo poznano pomanjkanje golše v vseh obmorskih pokrajinah v zvezi s posebno močno jodovo vsebino v zraku. — Tu igra veliko vlogo tudi uživanje morskih rib, o čemer smo zadnjič govorili. — Fellenberg je v velikih potezah mogel pojasniti tudi kroženje joda. Glavni vir joda je morje. Od tod pride potom izhlapevanja in sicer sam zase — ne v spojinah — v zrak in z vetrovi na celino. Tam ga spravita rosa in dež na zemljo, in tako pride jod v tla in v rastline. Odtod zopet pride v tekočo vodo itd. Drug del joda pride iz kamenja in postane prost pri preperevanju.

Brž ko doseže dnevni dotok joda potom hrane in zraka gotovo stopnjo, golša izgine. Za to je potrebna tako majhna množina, da si je niti predstavljati ne moremo. V vsem letu porabi človek okoli 20 miligramov joda. A to množino mora imeti, sicer njegova golšna žleza izhira, in nastanejo motenja v izmenjavi snovi, ki dovajajo do golše. Ta raziskovanja Fellenbergova so bila polno potrjena na najrazličnejših krajih sveta, tako tudi v ameriških Združenih državah in na novi Zelandiji.

Jod je torej eden od neobhodno potrebnih elementov, čeprav v nasprotju do doslej znanih elementov ne nastopi kot takoj viden stavbni kamen živeče substance, temveč je potreben samo za prav določene namene, v najneznatnejših množinah.

Praktična posledica teh odkritij za boj proti golši še ni orisana. Najprvo je poskusila Švica in za njo druge države, da iztrebijo golšo s sistematičnim dovajanjem joda. Ozdravljenje že obstoječih golš pri odraslih je dvomljivo; pač pa se menda posreči, da odpravimo golšo v postanku s tem, da že otroka v maternem telesu bogateje preskrbimo z jodom in da to preskrbovanje od rojstva naprej nadaljujemo. To napravimo s tem, da primešamo namizni soli prav majhne množine jodovega kalija. Kjer so ta način zdravljenja doslej v velikí izmeri izvedli, je imelo sijajne uspehe. Eggenberg omenja, da je nagnjenost za golšo pri otrokih v kantonu Appenzell popolnoma izginila. Če bodo uspehi trajni, to se pač ne more trditi.

V nadaljnem razvoju teh vprašanj so se izcimila raziskovanja, ki so izredno zanimiva. Najprvo so se hoteli dovajanju joda v namizno sol odtegniti na ta način, da so obogatili z jodom naravna živila. Dve možnosti sta bili mogoči: dovajanje joda koristnim domačim živalim, zlasti kravam in kozam, da dobimo "jodovo mleko", nato pa gnojenje z jodom, da vzgojimo na jodu bogatejše rastline. Prvi poskus smemo smatrati kot posrečen. Res je mogoče dobiti s krmljenjem mleko, ki ima več joda kot druge vrste in ki nam torej omogoča dovajanje joda že pri najmanjših otrokih. Nerazjasnjeno je pa še vprašanje, če moremo z jodovim gnojenjem doseči večje množine joda v rastlinah. To je vprvi vrsti odvisno od kakovosti tal. V marsikakšni zemlji je jod tako trdno navezan na humus, da ga rastlina ne more potegniti ven. Tozadevna raziskovanja s v polnem teku in bo treba počakati, kaj nam bodo odkrila.

Kar je pa še veliko bolj važno in kar ima za bodočnost nedogledne možnosti, to so opazovanja, ki nam pravijo, da povzroči pomnoženo dovajanje joda pri rastlinah in živih pospešenje in intenziviranje življenjskih procesov. Ta raziskovanja so v prav prvih početkih in moramo biti pri njih presojanju izredno previdni. Popolnoma ogniti se jim pa sedaj nič več ne moremo. Dokazali so, da se z dovajanjem joda pri koristnih živalih ne da doseči samo bistvene zmanjšana umrljivost mladih živali, temveč tudi bistveno boljša rast, boljše izrabljanje hrane in pri kravah zvišana produkcija mleka. Že to je zelo važno.

Kaj bo iz vseh teh raziskovanj sledilo, danes še ne moremo z gotovostjo reči. Treba bo še več let, preden bomo na jasnem. Če bodo pa dosedanja raziskavanja zadobila splošno veljavnost, tedaj se bo naše prehranjevalno gospodarstvo popolnoma spremenilo. Gledati moramo potem na to, da oskrbujemo našo zemljo prav tako sistematično z jodom kakor želamo to sedaj z umetnimi gnojili. To je naloga, ki ne bo stavila nepremagljivih ovir. V surovem čilskem solitru je zaenkrat dosti joda, da krije tudi večje zahteve. Dalje pa razpolaga zemlja v halogah, nekak morski mah, ona rastlina, ki se vleče včasih v morju na nedogledne razdalje, z jodovimi zalogami, ki so praktične, neizčrpne. Morda bo prišel kmalu čas, ko bo industrija gnojilnih sredstev začela umetno dovajati stopnjevane množine joda.

Za nas tukaj ima seveda jod v prvi vrsti pomen kot sredstvo proti golši.

KRIMINALNA ZAROTA ODKRITA.

Daniels naročil 16 strojnic za čikaške teroriste.

Chicago. — A. Daniels, alias Goldberg, ki je bil pred par dnevi aretiran, je v sredo izpovedal, da je naročil šestnajst strojnih pušk od neke newyorške tvrdke, katere je potem razdelil med podzemeljske karakterje in teroriste.

Dve strojni puški, ki sta bili najdeni v stanovanju Charles Cleaverja, 10235 S. Elizabeth st., katerega policija smatra, da je bil načelnik roparjev, ki so pred kratkem oropali vlak v Evergreen parku za $133,000, sta dovedli do aretacije Danielsa. Aretiran je bil v nekem hotelu na severni strani mesta in odveden v federalno poslopje na zaslišanje.

Policija in federalne avtoritete so prepričane, da se bodo sedaj, ko je bil Daniels aretiran, pojasnili mnogi umori in ropi, ki so bili izvršeni v zadnjem času. Strojnice, katere je naročil Daniels, so bile odposlane po Avto Arm korporaciji iz New Yorka.

Policija ima pod ključem Virgil Litaingerja, William Jacksona, William Donovana in Cleaverja, katerih fotografije in opisi soglašajo z opisi banditov, ki so oropali vlak.

Protest radi odslovitve mestnih zdravnikov.

Chicago. — Odslovitev petdeset zdravnikov in večje število bolniških strežnic iz mestne službe že dobiva odmeve. Zdravstveni komisar Kegel je te dni prejel nešteto protestov od raznih oseb in organizacij.

V sredo je prišla posebna deputacija Illinoiske federacije ženskih klubov v urad mestnega zdravstvenega departmenta, da urgira potrebo zdravniške inspekcije v javnih šolah.

Kegel je izjavil, da ne more storiti ničesar, da se odslovljeni zdravniki ponovno nastavijo, ker je sklad, iz katerega se je plačevalo zdravnike in strežnice, izčrpan.

NAPREDNE REVIJE.

"Pod lipo," leposlovna, poljudno-znanstvena in politična revija za slovensko delovno ljudstvo v Jugoslaviji, Avstriji, Italiji in Ameriki.

Četrta številka te delavske revije ima sledečo, zelo zanimivo vsebino: Mile Klopčič: Noč (pesem). — Pesmi iz svetovne književnosti: Luciano Folgore: Premogar; Covington Hall: Jazstroj; Max Barthel: Rusiji. — S. K.: Thermidor. — Bratko Kreft: V pričakovanju smrti.— Ivan Molek, Chicago: Mojemu poetu (pesem). — Mehanist, Chicago: Seksualni problem. — S. J. Cederbaum: Dvajset ur v potniškem jerbasu. — Ivan Vuk: Homo homini lupus. — Historicus: Pereči problemi. — Listek. —Na platnicah: Delavski šport.

Slovenskim delavcem v Ameriki toplo priporočamo revijo "Pod lipo." Izhaja vsakega 15. v mesecu in stane za celo leto $1.50, posamezna številka 15c.

Naslov za Ameriko: 3639 W. 26th St., Chicago, Ill.

NA PRODAJ JE

trgovina s čipkami in raznimi ročnimi ženskimi deli "Fancy Store" v dobrem kraju. Proda se po zmerni ceni. Vzrok prodaje bolezen. Telefon Crawford 5869.

(Adv.)

NAZNANILO.

Društvenim tajnikom in tajnicam se tem potom naznanja, da morajo naznaniti vse spremembe naslovov članov in članic, naslove novih članov, ter imena in naslove odstopiih, črtanih in izobčenih članov naznaniti upravništvu Prosveta, da se lahko točno vredi imenik za pošiljanje lista Prosveta. Imena in naslove, katere pošljete glavnemu tajniku ostanejo tam v arhivu in jih upravništvo ne dobi. Torej je zelo važno, da vselej pošljete na naslednje na pripravljenih listinah vse naslove upravništvu Prosveta posebej. Pri vsaki spremembi naslova naj se vselej omeni stari in novi naslov. Upravništvo uljudno apelira, da društveni tajniki in tajnice to upoštevajo.—Philip Godina, upravitelj.

I. Krapš:

Drug za drugim . . .

(Zgodba iz Brd.)

V prelepih Brdih, med Gorico in Krminom, v domovini žlahtnega grozdja, ob progi, ki vodi v laški Videm in odtod še dalje v širno ravnino beneško, se je pričela ta zgodba. Pravim, pričela, ker njen konec ni bil tam, ampak drugje, v tujem svetu, na jugu. Ni nova zgodba; bilo jih je mnogo podobnih. Tudi stara ni, zakaj od dne, ko se je končala, je minila leto in pol . . .

1.

V Brdih, ob železnici iz Gorice v Videm, je bil Šuligoj čuvaj. Čuvajnica, kjer je vestno in natančno opravljal službo petnajst let je stala med Ločnikom in Krminom. Svet za hišico je bil najet. Trta je rastla po njem. Že Šuligojev oče jo je bil zasadil. Bogve kako veliko ni bilo Šuligojevo posestvo: majhna okna, njivica ob progi in trta v bregu. Ob večerih, tistih lepih večerih v Brdih, ko ta črna, rodovitna zemlja diha svoj posebni vonj, ko vse križem pojejo črički in vstane tam zadaj Gorica, svetla in praznična in za njo grad in Kostanjevica, — je hodil Šuligoj z družino na vrh holma, da se odpočije in naužije lepote, ki je skoraj ni primere . . .

Petero otrok se je rodilo Šuligoju. Ko so po vrsti prihajali na svet, je čuvaj s skrbjo gledal v bodočnost. Rastli so in zrastli, čeprav ne v obilju. Sedaj je bilo Šuligoju lažje: ko bo star, se ga bodo spomnili, njega in matere . . .

Vse bi bilo po Šuligojevih računih, da ni nenadoma, nihče je ni pričakoval, prišla vojna. Okoli Gorice je zatulilo . . . Soča je zakrvavela . . . Kalvarija je ječala od udarcev iz juga . . . svetišče na Sveti gori je padlo v prah . . .

Šuligoj je pustil ženo in otroke in je odšel v Karpate. Družina pa je povezala cule . . . iz Gorice jih je odpeljal zadnji vlak daleč stran od Brd. Zemlja je ostala prazna, holmi so samevali štiri dolga leta . . .

Končno je ponehalo bobnenje ob Soči. Gorica, ki je vstajala iz razvalin, je dobila novega gospodarja. Onega, ki je preje bruhal ogenj nanjo . . . Brda so oživela . . . Vračali so se: gledat zemljo in dom . . . Bila je razdejana in uničena: kamen ni ostal na kamnu: Lotili so se je z ljubeznijo, a delo je šlo počasi izpod rok. Le polagoma so izginjale iz brdske zemlje zevajoče kotline . . . Šuligojevi so se vrnili. On iz Karpatov, družina iz Štajerske. Bled, koščen, upadel je bil Šuligoj; pečat vojne se ga je držal. Hišica je bila porušena, trte ni bilo več.

Pa so prišli oni, z juga, novi gospodarji, postavili so novo, lepšo od prejšnje. Šuligoj se je razveselil novega doma, vso ljubezen je dal tej črni rodni grudi, trto je zasadil znova . . . Počasi so bledeli spomini na beg iz domovine in na Karpate. Le z otroki je včasi govoril o vsem tem. Ob zimskih večerih, ko so sedeli okoli ognjišča . . .

2.

Od tistih dob so minila štiri leta. Trta je uspevala dobro in z ženo sta računala, koliko let jima bo še prebiti tu. Še jih je petnast. Otroci bodo dotlej preskrbljeni, sama pa se preselita v Kozano, k sestri, ki ima ondi svoj dom.

Toda nekega solnčnega dne, ko so bili holmi vsi zeleni in pisani, ko je trta kazala prve grozde, je prišlo pismo, ki je ugonobilo srečo Šuligojevih. Bil je dekret, ki je veleval, da mora Šuligoj proč s te zemlje, tja doli na jug! Šuligoj je strmel v list in ni verjel črkam. Saj je vendar pomota. Mora pač biti drugi Šuligoj, saj jih je v Brdih polno . . . On, ki je že dvajset let tu, ki je bil v Karpatih, domačin, naj gre na tuje, med nepoznane ljudi!? Tuj človek pa naj zasede hišico in trto in holm, odkoder se tako lepo vidi Gorica in grad in Kostanjevica! Ni mogoče in ni!

Zjutraj je stopil na postajo v Ločnik. Znanca, starega tovariša v službi, je imel tam. Pismo je izvlekel iz žepa in mu ga pokazal . . .

"Čudiš se, Šuligoj" je žalostno dejal prijatelj, "pa je "mogoče! Pri tej ljudeh je vse mogoče! Mnogi so dobili take dekrete. Tudi mi, ki jih danes še nimamo, pojdemo! Drug za drugim — vse tako kaže! Da napravimo prostora njim! Krivica je to, do neba vpije, a ukloniti moraš tilnik, ali . . . Vem, da ti je hudo, hujše od Karpatov . . tudi meni bo . . . Pa potrpi, Šuligoj! Če ne bo kazalo, — nekaj let že kako prebiješ — nato pa poprosiš za upokojitev in se vrneš v Brdo! Saj pojdeš tja doli sam, kaj ne? Žene in otrok ne vlači s seboj, ko ne veš, kam prideš. Pozneje. Ko si urediš in spoznaš! . . Potolaži se, Šuligoj! Nisi sam!"

Šuligoj je strmel predse; prijatelja je poslušal le na pol. Črke so mu plesale pred očmi. Salerno! Za boga, saj to je na skrajnem jugu države! . . . Dežela ni zdrava, pravijo . . . Pošiljajo ga v izgnanstvo! Zakaj? Kje je njegov greh? Drugič mora iz te zemlje! O Bog!

Kakor pijan je prišel domov. Žena ga je skušala tolažiti, pa je bila sama potrebna tolažbe . . . Tisti večer niso šli na vrh holma, gledat Goriče, gradu in Kostanjevice . . .

3.

Na postaji v Ločniku so jemali slovo. On se je sklanjal skozi okno kupeja, žena in otroci pa so stali ob vlaku, ki je bil namenjen proti Vidmu in še dalje. Tako težko se je odtrgal od hišice in svojih. Vso pot do postaje so stopali molče.

Premaknil je vlak, žena je zadnjič pomahala, otroci so zaplakali, on pa se je zgrudil na klop . . . Holmi so leteli mimo, grad v ozadju je izginil za vrsto topolov . . . mimo je zletela hišica, njegov dom. Pred njimi je stal drugi, s praporcem . . . Šuligoj si je pripri glavo, izmed prstov so mu vrele solze . . . Vzdignil je glavo šele, ko se je v kupeju pomračilo . . . bili so v Vidmu, kjer je kolodvor pokrit. Ni poslušal ljudi, ki so z glasnim govorjenjem vstopali in izstopali, loputali z vrati, se smejali in peli. Komaj je čakal, da so zapustili glavno mesto Furlanov, stari Videm. Pričela se je širna beneška ravan, mrak v kupeju je rastel, zagorele so luči. Dolgo, dolgo so pela kolesa svojo pesem, preden je udarilo Šuligoju na uho:

"Mestre!" Tedaj je vzel mirno svoj kovčeg s police in stopil iz voza, da poišče vlaka, ki ga ponese v prognanstvo, v Salerno.

4.

Šuligojevi so se preselili v Kozano, k sestri. Čez nekaj dni je dobila žena pismo:

Draga!

Tu sem. Precej daleč je, dva dni sem se vozil. Čuvajnica stoji na samoti. Nič ni tako lepa, kakor naša. Ljudje so čudni. Čisto nič niso podobni našim. Pravijo, da je vsak začetek težak, pa vendar ne vem . . . Srce me vleče v Brdo. Ko si uredim življenje, vam sporočim, da pridete k meni. Skoraj gotovo pa ne bo treba, ker — pridem nazaj. Naj bo že kakor hoče! Kako vam ja. Tebi in otrokom? Tako se mi toži po vas vseh.

Pozdravljam Tebe in otroke

Ivan.

Kratko je bilo pismo. Iz njega pa je zvenelo toliko domotožja in bolesti, da se je Šuligojeva bridko razjokala nad njim.

•

Pismo je bilo prvo in zadnje iz njegovih rok. Šuligojeva je čakala še drugih, pa jih ni bilo. Zopet so tekli dnevi, tedni in došlo je drugo pismo, z drugačno pisavo, v napolitanskem narečju: — Sporočam, da je vaš mož bolan. Mrzlico ima in leži v tukajšnji bolnici. Mene so poslali začasno na njegovo mesto. Upam, da kmalu okreva.

Pa ni ozdravel Šuligoj. Umrl je za malarijo še tisti teden. Brzojav je Šuligojevim naznanil njegovo smrt.

To je vsa zgodba, kakor se je pričela in končala.

RAZNO

Ribji lov z električnim tokom. Ribarska zadruga v Weissenfelsu ob Saali (Prusija) je napravila poskus ribjega lova z elektriko. Poskus se je izvršil v mrtvem rokavu reke Saale, pri čemer je električno energijo dodajal dinamo s 60 konjskimi silami. Na obeh bregovih so bile napeljane in z zemljo zvezane bakrene žice. Z zvezo obeh obrežnih vodov se je dosegel sklenjen krog električnega toka. Zvezno žico so na vodni gladini nosili kosi plutovine in obe vodni žici sta se polagoma bližali druga drugi. S tem se je prostor za ribe vedno bolj zoževal, tako da so bile vse ribe segnane nazadnje na zelo ozek prostor med obema žicama. V tem prostoru je tok omamil vse ribe s kratkimi električnimi sunki. Čez četrt ure so vse ribe zopet oživele, ob dotiku z roko pa takoj. Zanimivo je, da ima isti tok na večje ribe zaradi njihovega večjega obsega hujši učinek nego na manjše. Poskus je praktično brez pomena, ker je predrag. Za lov rib, ki so 3 metre pod gladino, bi bil namreč potreben tok 3 amperov na kvadratni meter vodne površine.

H. H. Ewers:

LJUDJE IN MALIKI

Za "Prosveto" poslovenil — A. Šabec.

(Dalje.)

To vodo napolnim v male steklenice, katere prejemam iz New Yorka, opremljene že tam s potrebno etiketo. Na etiketah je naslikana krvava sekira Cimbi Rite, poleg te pa je napis Eau de Dom Pedre. Mene stane stekleničica tri cente, prodajam jih pa po dolarju. Kupčija je izvrstna; zamorci se tepejo zanje; zadnji teden sem jih pričel pošiljati tudi v notranjost dežele.

Sicer pa so kupci zelo zadovoljni in trde, da so uspehi te čudodelne vode izredno zadovoljivi pri vseh mogočih boleznih. Če bi znali pisati, bi imel zdaj že kupe zahvalnih pisem. Adelajda je seveda tudi trdno prepričana o lečilni lastnosti tekočine.

• • •

26. avgusta.

Adelajda je vsa iz sebe od sreče: končno ima svojega dečka.

• • •

4. septembra.

Obljubil sem si, da ne bom imel nobenega opravka več z ljudmi, ki pripadajo vodo-sekti, toda sem se motil. Včeraj je prijokala k meni stara ženica Filoksera, ona, ki dela na mojem vrtu. Njen pravnuk je izginil. Jaz sem jo tolažil, češ, da je najbrže šel v gozd. Toda rekla mi je, da je tudi sama sprva to mislila, da ga je že več dni iskala, zdaj pa končno ve: polastili so se ga ljudje, ki so pristaši vodo-kulta. Imajo ga baje zaprtega v neki koči pred vasjo, in sledečega tedna ima biti žrtvovan. Obljubil sem ji svojo pomoč ter se podal na pot. Pred kočo mi je prišel naproti tak črn falot, katerega sem takoj spoznal: bil je eden izmed svečenikov, ki sem jih videl one noči v tempelnu. Sunil sem ga izpod nog ter stopil v kočo. Tamkaj sem res našel dečka; čepel je v velikem zaboju, povezan na rokah in nogah. Prerezal sem mu vezi, svečenik pa je stal zraven ter se ni drznil s prstom migniti. Dečka sem takoj odpravil na parnik, ki danes odpluje; kapitanu pa sem izročil pismo do nekega svojega trgovskega prijatelja v St. Thomasu, katerega sem prosil, naj se zavzame za dečka. Tako je mali na varnem — če bi bil ostal tu, bi prej ali slej prišel pod njihov nož. Stara mamica je plakala veselja, ko je videla, da je njen dečko varen na parniku. Zdaj se ji ni ničesar več bati; kadar pride nazaj, bo odrastel mož, ki bo znal že sam klati . . .

• • •

10. septembra.

Po dolgem času sva se z Adelajdo spet spria. Ona je namreč izvedela, da sem rešil starkinega pravnuka ter me je pozvala vsled tega na odgovor.

Svečeniki Cimbi Rite so namenili dečka žrtvovati, kako sem si ga jim torej drznil iztrgati

Z njo nisem več govoril o vodo-pristaših od tedaj, ko mi je sama od sebe kmalu nato povedala, da se je odpovedala svoji časti višje svečenice. Rekla je, da ne more biti več svečenica, ker me preveč ljubi.

15. septembra.

Adelajda je neznosna. Povsod vidi prikazni. Vedno je ob moji strani, kakor psica, ki me hoče čuvati in braniti. To je sicer zelo ginljivo, toda mi je prav tako neprijetno, zlasti ker dete, katerega ne da niti za trenotek iz rok, včasih neznosno kriči. Vsa moja jedila sama pripravlja, in s tem še ne zadovoljna, jih tudi pokuša, preden jih prinese meni na mizo. Sicer vem, da so zamorci izvrstni poznavalci botanike in strupov, vendar ne verjamem, da si bo kdo drznil, na meni preizkusiti svojo učenost.

• • •

24. septembra.

Torej "dušo" so mi že vzeli! To sem izvedel od Filoksere; stara ženica ni v nič manjših skrbeh radi mene kakor Adelajda. Danes je prišla k meni, da bi me posvarila. Hotel sem poslati Adelajdo iz sobe, toda ona je vztrajala pri tem, da hoče slišati, kaj je. Svečeniki kulta so torej raztrosili med svojimi verniki vest, da sem Cimbi-Rito, kateremu sem prisegel zvestobo, izdal. Jaz da sem postal zdaj volkodlak, ki pije otrokom v spanju kri. Zato so mi svečeniki "vzeli dušo", to je, naredili so iz ila majhen kip, ki naj bi predstavljal mene, in ta kip so obesili v tempelnu. To je sicer samoposebi vse skupaj zelo nedolžno, toda ima tudi slabo stran: sedaj sem namreč človek "brez duše", katerega ima vsakdo pravico ubiti. Da, ne samo pravico, celo dolžnost!

Toda za vse skupaj se mnogo ne brigam. Dokler leže pred mojimi vrati moji zvesti psi, pod mojo blazino pa moj zanesljiv revolver, se mi ni ničesar bati. Vsa jedila mi pripravlja Adelajda svojeročno, zato nimam strahu pred črnimi lumpi.

• • •

Adelajde mi je resnično žal. Kakor senca mi povsod sledi in me ne izpusti niti trenotek iz oči. Ponoči komaj še spi; po cele noči sedi ob moji postelji in čuje nad mojim spanjem.

Ne plaka več; tiha in zamišljena je poleg mene, kakor da se ji je boriti z nekimi velikimi vplivi.

To pišem v svoji delavni sobi, kjer izgleda kakor v trdnjavi. Adelajda je šla ven; ni mi povedala, kam gre, toda prepričan sem, da je šla spet parlamentirat z vodo ljudmi. Pred zaklenjenemi vrati leže trije psi, na mizi pred menoj nabit revolver. To je naravnost smešno — kakor da bi se kak zamorec drznil pri belem dnevu skriviti mi las na glavi! Toda moram se pokoriti Adelajdinim željam. Ona je sama odšla; otrok leži v moji sobi na divanu in spi.

• • •

30. oktobra.

Menim, da je Adelajda zblaznela. Kričala je in tolkla po vratih, tako da nisem mogel dovolj hitro skočiti kvišku in ji odpreti. Planila je naravnost k svojemu otroku, ga dvignila k sebi ter ga skoraj zadušila s svojimi objemi in poljubi.

Njeno stanje je naravnost strašno. Rekla ni niti besede, toda očividno je bila uspešna. Ona ne poskuša več mojih jedi; ves strah, ki ga je prej imela zame, je zdaj izginil. To pomeni, da je vsaka nevarnost odstranjena. Pri večerji je sedela molče poleg mene, ne da bi založila grižljaj, in me neprestano gledala.

(Konec jutri.)

ŽENITVENA PONUDBA.

Samec se želim seznaniti s Slovenko ali Hrvatico v starosti od 30 do 40 let in, sicer v svrho ženitve. Lastujem svojo farmo. Tajpost jamčena. Katero veseli ne farmo, naj piše na naslov: Slovenski Farmar, 2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill. (Adv.)

NA PRODAJ JE

trgovina s sladoledom in mehke pijače. Tu je lepa prilika za Slovenca katerega veseli taka obrt. Pridite v Slovenski Dom v La Salle, Ill., in si oglejte prostor. Za ceno in drugo se pogovorimo. Hubert Dular, 1059 First Street. La Salle, Ill. (Adv.)

ZASTAVE

regalije, prekoramnice in trakove, dalje, prave glasne Victrole in Victor plošče v vseh jezikih.

Ure, diamante, prstane, verižice, itd.

V trgovini nad 20 let. Cene zmerne, postrežba točna.

IVAN PAJK

24 Main St. Conemaugh, Pa.

NAROČNIKI POZOR!

Znamenje (April 30-28) pomeni, da vam je naročnina potekla ta dan. Ponovite jo pravočasno, da vam lista ne ustavimo. Ako lista ne prejmete, je mogoče vstavljen, ker ni bil plačan. Ako je vaš list plačan in ga ne prejmete, je mogoče vstavljen vsled napačnega naslova, pišite nam dopisnice in navedite stari in novi naslov.

Naši zastopniki so vsi društveni tajniki in drugi zastopniki, pri katerih lahko plačate naročnino.

Naročnina za celo leto je $6.00 in za pol leta pa $3.00. Člani S. N. P. J. doplačajo $4.80 za leto, za pol leta $2.40.

Za mesto Chicago in Cicero za leto $7.50, pol leta $3.75, za člane $6.30.

Za Evropo stane za pol leta $4.50, za vse leto pa $9.00.

Tednik stane za Evropo $1.70. Člani doplačajo samo 50c za poštnino.

Mladinski List stane za celo leto $1.20.

Naročnino lahko tudi sami pošljete na naslov:

UPRAVNIŠTVO

"PROSVETA"

2657 S. Lawndale Ave.

CHICAGO, ILL.

NAROČITE SI KNJIGO "AMERIŠKI SLOVENCI."

VELIKA EVROPSKA VOJNA

Zastonj! Nekaj izrednega. Zastonj!

Tu imate zadnjo priliko videti VELIKO EVROPSKO VOJNO. To so prave slike iz vojne, katere lahko vidite povečane in čiste kot bi bile žive. Vidite lahko boje na polju, v zakopih in sicer pešce, konjenike in artilerijo, boje s eroplani, podmorskimi in velike bojne križarke, uničene vasi, mesta in še veliko drugih zanimivih slik. Te slike so vzete za časa vojne, so krasno izdelane v barvah, bodo vam in otrokom v zabavo in spomin vse življenje. Celi sestav sestoji iz HOMOSCOPA in 150 slik, vredno $16, toda po ZNIŽANI CENI SAMO $3.95.

POPOLNOMA ZASTONJ: damo z vsakim sestavom štiri posebno novosti. 1) Lep šepni nož. 2) Kitajski prstan sreče, iz srebra. 3) Šepni detektiv, s tem lahko vidite kaj se godi zadaj za vami. 4) X-Ray cevko s katero lahko vidite kosti na vaši roki. Mi vam vrnemo denar, ako ne bodete zadovoljni.

NE POŠILJAJTE DENARJA V NAPREJ, temveč pošljite ta oglas z vašim naslovom, ter 50c za pošiljatvene troške. Za blago plačate $3.95, ko ga prejmete.

GRAND NOVELTY COMPANY

1723 No. Kedzie Ave. Dept. 213. Chicago, Ill.

Golša odpravljena

ALI PA SE DENAR VRN

STORITE KONEC TRPLJENJ

Prilika se vam nudi, da hitro, poceni in brez bolečin odpr vite golšo. Nič nede kakšne vrste golšo imate in koliko ča Vaša golša bo čudovito hitro izginila z uporabo našega ANT GOITRIC zdravila, katerega je iznašel slavni evropski zdravn Dr. Tom. To čudovito zdravilo je znano skoraj po vsem sve kot najboljše in dnevno dobivamo čedalje več zahvalnih pism Naše ANTI-GOITRIC zdravilo vedno pomaga, in se razlikuje d zdravil, katera sté dosedaj rabili brez vspeha. Tisoči so dose s njim čudovite uspehe in jih bodete tudi vi. Ako ne pomaga vam denar vrnemo. Je neškodljivo za zdravje. Da vsaken olajšamo naročilo, smo znižali ceno ANTI-GOITRIC ZDRAVIL iz PETIH DOLARJEV na $3.00. Poskusite takoj in se iznebi te nadloge.

NE POŠILJAJTE DENARJA V NAPREJ, temveč izrežt ta oglas in pošljite s 25c za poštne stroške. Ostale $3.00 plačate, kadar zdravil prejmete. CHICAGO MEDICAL LABORATORY, 1723 N. Kedzie Ave. Dept. 40 Chicago, Ill.

IZVRSTNA PRILIKA

Člani in članice S. N. P. J.

Sedaj lahko dobite

list Prosveta vsak dan za eno leto in knjigo AMERIŠKI SLOVENCI, vredno $5.00—ako nam pošljete brez odbitka svoto $7.80.

Ali pa tri knjige: SLOV.-ANGLEŠKA SLOVNICA, vredna $2.00, ZAKON BIOGENEZIJE, vredna $1.50, in PATER MALAVENTURA V KABARETU, vredna $1.50, skupaj vrednost $5.00 in dnevnik Prosveta za eno leto za svoto $7.80.

To velja za člane S. N. P. J. za vse stare in nove naročnike. Ne člani plačajo $9.00.

Lahko dobite pol leta dnevnik Prosveta in skupne vrednosti za $2.50 knjig, n. pr. JIMMY HIGGINS, ZAKON BIOGENEZIJE, ali pa ZAJEDALCE in HRBTENICO in INFORMATOR ako nam pošljete svoto $4.00. Ne člani pošljejo $4.60. Ali pa za $3.00 pol leta list Prosveta in knjigo JIMMY HIGGINS. Nečlani $3.60.

To vse velja za stare in nove naročnike. Vsak mora poslati celo svoto brez odbitka. Denar in naročila pošljite na upravništvo na naslov:

Prosveta, 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Ime .....

Naslov .....

Država..... Čl. društva.....

Pošiljam $.....

Ali želiš znati pravilno pisati in čitati angleško? Naroči "Slovensko-angleško slovnico", katero je izdala in ima na prod Književna matica S. N. P. J.

Tiskarna S. N. P. J.

SPREJEMA VSA V TISKARSKO OBRT SPADAJOČA DELA

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvatskem, slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugih

VODSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S. N. P. J., DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Cene zmerne, unijsko delo prve vrste. Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne

Pišite po informacije na naslov:

S. N. P. J. PRINTERY

2657-59 So. Lawndale Avenue

CHICAGO, ILL.

TAM SE DOBE NA ŽELJO TUDI VSA USTMENA POJASNILA